

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: koolieelse lasteasutuse õpetaja

Eveli Tsopp
NÄIDIS-TEGEVUSKONSPEKTID KUJUNDAMISE ÕPETAMISEKS
KOLMEAASTASTELE LASTELE
bakalaureusetöö
Juhendaja: mag Irja Vaas

Tartu 2018

Resümee

Näidis-tegevuskonspektid kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele

Kujundamise õpetamine koolieelses lasteasutuses on oluline, kuna see avardab lapse silmaringi ja arendab peenmotoorikat ning silma ja käe koostööd. Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida, kuidas õpetada kolmeaastastele lastele kujundamist näidis-tegevuskonspektide abil ning millist mõju need õpetamisel avaldavad. Selle jaoks koostati bakalaureusetöö raames algajale õpetajale näidis-tegevuskonspektid kujundamise õpetamiseks, et anda juurde teadmisi kunstivaldkonnast. Lisaeesmärgiks oli ekspertide tagasisidele tuginedes viia konspektidesse sisse parendused. Töö raames valmis kolm näidis-tegevuskonspekti, mille koostamisel toetuti koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (2008) ja Hunteri õppetunnimudelile ning peeti oluliseks, et materjal oleks lastele jõukohane ja motiveeriv. Töö teoreetilises osas antakse ülevaade kujundamise olemusest, selle õpetamise võimalustest ja materjalidest ning töövahenditest, mida saab kasutada kujundamisel. Koostatud näidis-tegevuskonspektidele tagasiside saamiseks teostati tegevusuuring. Uurimuses kasutati kvalitatiivset uurimisviisi, mille käigus viidi läbi kaks intervjuud ja näidis-tegevuskonspektide põhjal tehtud tegevuste vaatlused. Uurimisse kaasati kolm Tartumaa ühe lasteaia õpetajat ja kaks nende rühma last. Uurimistulemustest selgus, et koostatud näidis-tegevuskonspektid on õpetaja tööd lihtsustavad ja sobilikud kolmeaastastele lastele kujundamise õpetamiseks.

Märksõnad: kolmeaastane laps, kujundamine ehk disain, näidis-tegevuskonspekt

Abstract

Example activity plans for teaching decorating to three-year-olds

Teaching decorating in pre-school is important because it helps broaden the mind, develops children's fine motor skills and hand and eye coordination. The aim of the study was to find out how to teach decorating to three-year-olds with the help of example activity plans and what kind of an effect do they have on the teaching process. In order to achieve that example activity plans were composed for beginner level teachers to give extra knowledge in the field of arts. In addition, the aim of the study was to get feedback from experts to further correct the example activity plans composed for the teachers. Example activity plans were prepared based on the national preschool curriculum (2008) and Hunter's lesson plan model and it was considered important to have the material be executable, motivating and integrating for children. The theoretical part of the study gives an overview of the nature of decorating,

teaching methods and materials and tools used for teaching. In order to get feedback on the example activity plans an action survey was carried out. Qualitative research method was used that consisted of two interviews and an observation of the activities described in example activity plans. Three teachers and two children from a kindergarten in Tartumaa took part in the study. The results of the study show that the composed example activity plans simplify the work of teachers and were suitable for teaching decorating to three-year-olds.

Keywords: three-year-old-child, decorating, design, example activity plan

Sisukord

Resümee	2
Abstract	2
Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade kujundamisest ehk dekoratiivkunstist	5
Kujundamise õpetamisest lasteaias.....	7
Õppematerjalid ja nende koostamise põhimõtted.....	10
Ülevaade varasematest uurimustest.....	11
Näidis-tegevuskonspektide koostamise alused.....	12
Uurimuse eesmärk ja küsimused	14
Metoodika.....	14
Valim	14
Andmete kogumine.....	15
Andmete analüüs	16
Tulemused ja arutelu	17
Õpetajate hinnang näidis-tegevuskonspektidele.....	18
Näidis-tegevuskonspektide olulisus algajale õpetajale.....	19
Õpetajate soovitusi näidis-tegevuskonspektide parenduseks	20
Kokkuvõtteks.....	21
Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus	21
Autorsuse kinnitus.....	22
Kasutatud kirjandus.....	23
Lisad	25
Lisa 1. Näidis-tegevuskonspekt „Triibulised kummikukud“	
Lisa 2. Näidis-tegevuskonspekt „Ussipere“	
Lisa 3. Näidis-tegevuskonspekt „Täpid, triibud küünla peal“	
Lisa 4. Ekspertide intervjuu kava	
Lisa 5. Kunstitegevuse vaatluse kava	
Lisa 6. Uurijapäeviku väljavõte	
Lisa 7. Näide koodide moodustamisest andmetöötluskeskkonnas QCAmapi	
Lisa 8. Näide käsitsi tehtud andmeanalüüsist	

Sissejuhatus

Lapse arengu toetuseks mistahes valdkonnas tuleb esmalt õpetajal tutvuda lapse iseärasustega ning selgitada välja, kuidas suunata last õppima. Õpetaja peab olema avatud silmaringiga ja omama õpetamiseks teadmisi (Niinberg & Linnas, 2007). Kui õpetajal puuduvad kunstiteadmised või ta ei tunne end kunsti õpetades kindlalt, siis ta võib antud valdkonnas jääda pigem pealvaataja rolli, andes lastele võimaluse vabalt tegutseda (Vahter, 2005). Lasteaias omandab laps kunstivaldkonnas teadmisi kujutamisesest, kujundamisest, tehnilistest oskustest ning kunsti vaatlusest ja vestlusest.

Lasteaia põhiülesanne on luua lapsele turvaline ja toetav õpikeskkond, kus tal tekib võimalus avastada, katsetada, teha järeldusi (Vahter, 2005). Malaisias korraldatud uuringus selgus, et lastele on tähtis ruumi kujundus ja ruumis kasutatud värv. Tõdeti, et renoveeritud lasteaedades paranes laste loovus ja füüsiline tegevus (Salleh, Kamaruzzaman, Riley, Zawawi, & Sulaiman, 2015).

Lisaks sobivale õpikeskkonnale on olulisel kohal lapse väärtushinnangute ja hoiakute kujundamine, mis on õppimise eeldus. Kunstiga tegelemine õpetab koostööd eakaaslastega, jagama kasutatavaid vahendeid ja hindama teiste oskusi. Peale selle tekib võimalus võrrelda oma ja teiste kujundatud töid, arutleda tehtu üle, mis omakorda rikastab sõnavara. Laps saab vabaduse end loominguliselt väljendada ja õppida elulisi oskusi (Juske, 2004; Meiseter, 1994; Vahter, 2005).

Horvaatias tehtud uurimustest selgus, et kunstitegevuste õpetamisel pöörasid õpetajad rohkem tähelepanu loovtegevusele kui protsessile (Novaković, 2015). Eestis tehtud uurimuste põhjal võib väita, et lasteaiaõpetajad peavad esmatähtsaks tehniliste võtete valdamist, kuna on ebakindlad oma pädevuses kunsti õpetada (Jakobson, 2016; Kolbakov, 2015).

Uurimused kinnitavad, et lasteaiaõpetajad vajavad rohkem teadmisi kunstivaldkonnast ja pidevat erialakoolitust. Rõhutati, et olulisel kohal on oskus valida sobivat meetodit kunstitegevuse plaanimiseks ja läbiviimiseks (Jakobson, 2016; Kolbakov, 2015; Novaković, 2015). Lähtudes eelnevatest uurimustest oli käesoleva bakalaureusetöö eesmärk koostada näidis-tegevuskonspektid kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele toetudes nende koostamisel Hunteri tunnimudelile, et algajad õpetajad saaksid juurde teadmisi kunstivaldkonnast.

Teoreetiline ülevaade kujundamisest ehk dekoratiivkunstist

Kunstil on mitu tähendust – meisterlikkus või osavus mingil alal, samas väljendab kunst midagi järeletehtut, mis pole ehtne. Kunst on valminud inimese tegevuse tulemusena, näiteks

kujutav- ja tarbekunst, arhitektuur (Kangilaski, 2003). Dekoratiivne on kaunistav, kaunistamiseks kasutatav. Kahest mõistest kokku saab defineerida dekoratiivkunsti, mis on kaunistusliku otstarbega kunst (Vääri, Kleis, & Silvet, 2000). Dekoratiivkunst tuleneb ladinakeelsest sõnast *decorare* ja tähendab kaunistamist (Sokolov & Sokolova, 2013) ehk objektile lisaväärtuse andmist (Koolieelse lasteasutuse riiklik...2008).

Dekoratiivkunst on üks vanimaid kunstiliike, mis mõjutab kogu eluvaldkonda (Sokolov & Sokolova, 2013). Dekoratiivkunstiga antakse esemetele, siseruumidele, ehitistele esteetiline täius, väljendusrikkus. Siinkohal lähtutakse põhimõttest, et kasulik asi peab ka ilus välja nägema (Adamson & Adamson, 2002). Dekoratiivkunstnik kujundab seinamaale, vitraaže, vaipu jne, samas on võimalik edasi anda ka sündmusi ja jutustusi (Kärner, 2006) ning ühtlasi valmivad esemed igapäevatarbeks – valmib tarbekunst (Vahter, 2005).

Õpetades lasteaias dekoratiivkunsti, tuleb lähtuda antud kunstiliigi põhiseaduspärasustest. Dekoratiivsus on kompositsiooni üks osa. Kompositsioon tuleneb ladinakeelsest sõnast *compositio*, mis tähendab osadest ühtse terviku moodustamist mingi idee alusel. Olulisel kohal on kujundus ja stilisatsioon ehk vormiüldistus (Kärner, 2006). Stilisatsioon on tegelike vormide üldistamine ning neid ei esitata realistlikult (Vääri et al., 2000). Dekoratiivkunsti hulka kuulub ornament. Ornament (ladina keeles *ornamentum*) on motiividest kaunistus (Kärner, 2006). Et ornamendi olemusest aru saada, tuleb lahti seletada ornamendi põhikomponentide rütmi ja kontrasti tähendus. Rütm on ühtlane, kindlamõõduline liikumine ajas, ruumis, pinnal või mingis protsessis (Hansen, 1965), mille puhul toimub teatud detailide, elementide korrapärane või korrapäratu kordus. Näiteks võivad korduda ja vahelduda horisontaal- ja vertikaaljooned (Adamson & Adamson, 2002). Üks motiiv võib kujundataval pinnal korduda erineva rütmi ehk intervalliga (Kärner, 2006).

Lasteaias ongi kõige sobilikum kolmeaastaste laste puhul alustada kompositsiooni lihtsamast ülesandest ehk motiivide kordamisest ribal. Näiteks kaunistataval ribal korduvad vaheldumisi ringid ja ruudud. Seejärel võib kasutusele võtta ruudu või ringi ääre ühtlase kaunistamise, kus vahelduvad näiteks kaks eri värvi ringi (Terri, 1965).

Rütmiga on tihedalt seotud tempo ehk ajamõõt, mis võib olla ühtlane, kiire või aeglustuv. Tempot arendatakse tiheduse ja hõredusega (Hansen, 1965). Kui aga ühesuguse kujuga motiiv/motiivid erineb/erinevad mustrist oma paigutuse poolest on tegemist kongruentsusega. Rütmi moodustavad mustrid, mida võib kujundada ühest või mitmest erineva kujuga motiivist (Kärner, 2006).

Motiive võib olla pinnapealseid, plastilisi, kleebitavaid, rebitavaid, mitme- või ühevärvilisi, sõltub taaskord kujundaja loovusest (Adamson & Adamson, 2002). Teooria

näiteks võib tuua paberitöodes kujundatud vaiba nukunurka. Suuremale tugevamale paberile kleebivad lapsed täiskasvanu abiga erineva kuju ja värviga (kolmeaastaste puhul piisab kahest kuni kolmest värvist) paberist kujundeid. Kujundite paigutamine paberile tekitab tempo, kuna osa kujundid on tihedamalt ja osa hõredamalt. Lapsed on eelnevalt kujundid ära värvinud ja välja lõiganud. Lõikamise asemel võib kasutada ka rebimist. Sama tööd saab teha väiksemale paberile ja üks laps. Kujundi keerukuse valimisel tuleb arvestada lapse vanusega (Terri, 1965).

Ornamendi teise põhimõiste (rütmi kõrval) moodustab kontrast (Kärner, 2006). Kontrast on vormide kahe tugevalt erineva omaduse kõrvutamise (Vääri et al., 2000), näiteks võivad vahelduda soojad ja külmad värvitoonid, sirg- ja kõverjooned (Adamson & Adamson, 2002). Soojad toonid jäävad värvirattal punase ja kollase lähedale ning meenutavad tuleleeki. Külmad toonid asetsevad värvirattal sinise värvi ümber (Chinn, 2008). Kontrastiga saab teose muuta ilmekamaks, juhtides tähelepanu kompositsiooni olulistele kohtadele. Mustrite koostamisel tekitavad kontrasti motiivid, erineva suuna ja kujuga vormid. Kontrast moodustab kompositsioonis tasakaalu (Kärner, 2006). Kontrastiõpetuse üks lihtsaim näide kolmeaastaste laste puhul on pintsliga sirgete ja kõverate joonte tõmbamise, kasutades selleks guaššvärve (Terri, 1965).

Kujundamise õpetamisest lasteaias

Kujundamine on objektile lisaväärtuse andmine (Koolieelse lasteasutuse riiklik...2008). Kujundamise õpetus käib kujutlusvõime arendamise kaudu, millega tuleb tegeleda juba varases lapseas (Indov, 1985). Kujutlusvõime ehk fantaasia on loovtegevus, mida kombineerib inimese aju. Lihtsamas tähenduses on kujutlusvõime midagi, mis ei vasta tegelikkusele ega oma olulist praktilist väärtust (Terri, 1965).

Kui laps saab eseme kaunistamiseks värvid ja motiivid valida, neid omavahel kombineerida, siis töötab tema fantaasia kõige tulemusrikkamalt (Terri, 1965). Seega on kujutlusvõime loovuse alustala (Võgotski, 2016a). Loovus on teadmiste kogum, mis sisaldab kujutlus- ja hindamisvõimet ning midagi uut luues teadmisi avardada ja arendada (Kallas, 2015). Mida rohkem laps näeb, kuuleb ja kogeb, seda suurema kujutlusvõime ja loovusega ta on (Võgotski, 2016a). Uurimused näitavad, et loovust on igas lapses ning see on poiste ja tüdrukute vahel võrdne (Amer, 2014; Ginter, 2013). Siinkohal on oluline, et laps saaks oma loovust praktilistes töodes väljendada. Palju võimalusi pakub selleks kunstiõpetus (Indov, 1985). Kunsti võib nimetada mõttetöök, kuid tegemist on erilise emotsionaalse mõtlemisega, kuna emotsioonid väljenduvad kunstitöös (Võgotski, 2016b).

Riiklikus õppekavas on kujundamine kunstiõpetuse üks osa. Kolmeaastase lapse eeldatavad kujundusoskused on ruumiliste ja tasapinnaliste esemete (näiteks lillepoti, paberi, palli, taskuräti) kaunistamine täppide ja joontega. Kujundamist õpetatakse kunstitehnikate kaudu. Ainekavas on kirjas neli tehnilist oskust: voolimine, meisterdamine, joonistamine ja maalimine (Oll, 2008).

Voolimine. Voolides saab anda materjalidele eseme kuju, mis on vaadeldav kahest või kolmest küljest. Kujundamist on võimalik õpetada järgmiste tööde vahendusel: vajutada puupulgaga pehme voolimismassi sisse mustreid ja süvendeid (Ivanova & Leppoja, 2007); laduda plastiliinist alusele kivikestest kujundeid ja suruda käelabaga need pinnasesse; kaunistada voolimisvormidega tehtud kujundeid plastiliinist voolitud pallikestega (Komarova, 2010). Eestis tehtud uurimus kinnitab, et voolimise õpetamiseks on lapsele sobivaim materjal pehme voolimismass (plastiliin, soojendatud mesilasvaha, plastliiv, voolimisvaha). Lasteaiaõpetajate küsitulustest selgub, et õuetingimustes eelistavad nad voolimismaterjalina lund, liiva, savi, pori (Kopli, 2014).

Meisterdamine. Meisterdamine on loominguline kujustustegevus, mis nõuab käteosavust. Meisterdamine võimaldab lastel tunnetada materjale ja vahendeid, tunda loovtegevusest rõõmu, näiteks kaunistades omanäoliselt sõbrale kaarti (Ivanova & Leppoja, 2007). Kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele sobib puru puistamine PVA-liimiga või klištriga kaetud pinnale ja materjalide kleepimine paberile, et kujundada kaarte, paberist välja lõigatud seelikuid, pluuse, tasse. Puruks võib olla sädelev tehismaterjal, liiv, suhkur, läätsed, villatükid jne. Siinkohal tuleb silmas pidada, et mida raskem materjal, seda rohkem liimi tuleb aluspinnale panna. Kleepetööd nõuavad kolmeaastaselt lapselt rohkem täpsust ja tähelepanu. Kleepimine arendab silma ja käe koostööd (Einon, 2000). Kujundamise õppimise eesmärgil tuleb kolmeaastastele esmalt õpetada kleepimist. Selleks võib kasutada välja lõigatud erineva kuju ja värviga geomeetrilisi detaile ning liimida need paberile, jälgides rütmi. Sedasi õpib laps kasutama paberi pinda ja dekoratiivset kompositsiooni (Komarova, 2010).

Kujundamise üks võtte on kasutada rebimistehnikat, mis arendab lapse sõrmelihaseid ja käe osavust. Rebimisel tuleb tähelepanu pöörata paberivalikule: kõva paberit on lapsel raske rebida, aga liiga pehme paber rebeneb varest kohast. Esimeste rebimistööde puhul on soovitatav anda lapsele väike paberitükk või -riba, kuna suurt paberit on raske rebida. Siinkohal tuleb õpetajal näidata lastele õiget kätehoitu ja rebimisvõtteid (Meisterdamine paberist, s.a).

Joonistamine. Joonistamist määratletakse kui jälje jätmist pinnale (Vahter, 2005). Lastele pakub põnevat elamust näpuvärvidega küpsetuspaberi, kandiku või vakstu kujundamine. Kui tilgutada mõni tilk näpuvärvi küpsetuspaberile, saab laps neid sõrmega laiali määrada tekitades endale meelepäraseid kujundeid. Kandik ja vakstu on pestav ning korduvkastutatav, kui aga soovitakse lapse töö alles jätta, tuleb tal lasta joonistada mainitud tehnikas küpsetuspaberile (Einon, 2000).

Maalimine. Maalimine tähendab värvidega pildi loomist. Kolmeaastasele lapsele sobivad vahendid on guaššvärvid ja paks pintsel. Oluline on valida õige suuruse ja paksusega paber. Tavalise pintsli võib asendada maalripintsli, mis on lühem ja jämedama varrega ning hõlbustab pintslist kinni hoidmist (Vahter, 2005). Kujundamist saab õpetada järgmiste tööde kaudu: tõmmates pintsli lihtsamaid elemente (näiteks sirgeid, pikemaid ja lühemaid jooni) paberist väljalõigatud šabloonidele (näiteks paberist kolmnurksele rätikule ruudulise mustriloomine) (Komarova, 2010).

Suurepäraseid võimalusi pakub kartulitrükk. Kartulitrüki tarvis tuleb puhas kartul noaga pooleks lõigata ning joonistada pliitsiga, mis jätab kartulile jälje, siledale pinnale lihtne motiiv – ruut, lilleõis, leht vms. Seejärel lõigata kohad, mis trükkimisel nähtavale ei tohi tulla, kahe kuni nelja millimeetri sügavuselt välja, katta kartulil olev detail (kartulile tekkinud kõrgem osa) guaššvärviga. Iga vajutamise järel tuleb kartulitempel uuesti pintsli abil värviga katta (Terri, 1965).

Kartulitempli valmistab ette õpetaja ning juhendab last templile värvi panekul ja jälje jätmisel soovitud pinnale. Kartulitempliga võib trükkida ornamenti ka riidele. Sel juhul tuleb kasutada riidele mõeldud käsitöövärve. Kaunistatav riie asetada flanellriidele või muule pehmele materjalile, kinnitada sirgelt laua külge ning vajutada sellele soovitud muster ja lasta kaks tundi kuivada. Seejärel asetada riie trükitud poolega vastu pehmet puhast paberit, panna peale flanellriie ja triikida kuuma triikrauaga paar korda üle. Nii jääb värv kindlamini püsima. See on üks võimalus, kuidas lapsed saavad kaunistada oma nukumajale kardinaid, nukule rõivaid, laudlinu, teha emale kingitusi (Terri, 1965).

Kaartide, ehete, nukumajade ja teiste asjade kujundamisel tuleb lapsele võimaldada mitmesuguseid materjale ja töövahendeid, et nad saaksid valida, millest midagi põnevat meisterdada. Rakendades taaskasutust (pakendid, paelad, riidetükid jne) saab lastele tutvustada looduse säästmist (Vahter, 2005).

Häid ideid loovtöökaks pakub loodus nagu puulehed, käbid, tammetõrud, oksad, sammal (Vahter, 2005), talvisel ajal sulalumi. Sulalumi võimaldab lapsel vormida endale meelepärase

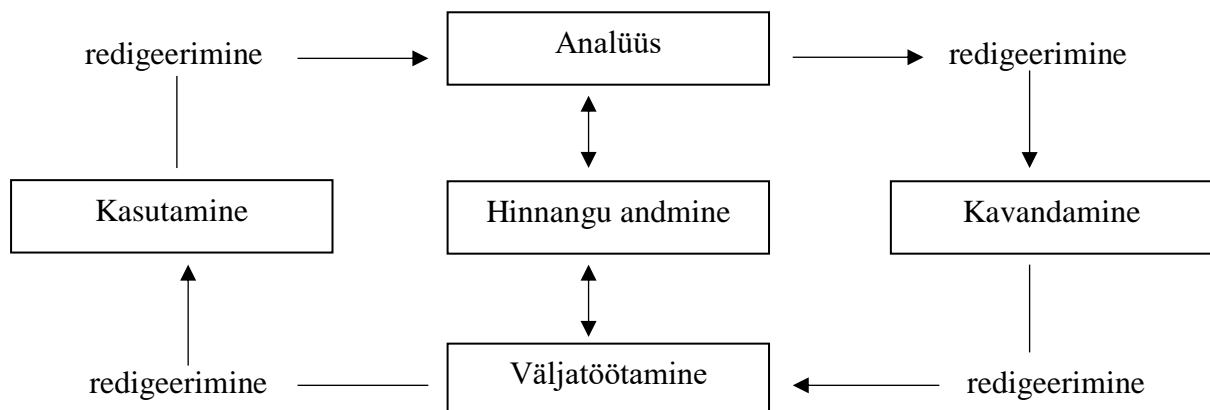
lumekuju, mida hiljem guaššvärvidega kaunistada. Lumepallidega võib kaunistada nii igihaljaste kui ka raagus puude ja põõsaste madalamaid oksid (Vahter, 2001).

Õppematerjalid ja nende koostamise põhimõtted

Õppematerjal on õppetöös, õpetatavas aines kasutatav materjal nagu näiteks õpikud, tekstid, ülesanded jms (Vääri et al., 2000), mis toetab õpetamist ja õppimist ning sisaldab kirjasõnalist ja pildilist teavet. Hea õppematerjal aitab õpetajal teemasid käsitleda, tegevusi korraldada, motiveerib õpilast õppima arvestades ümbritsevat kultuuri ja on kooskõlas kehtiva riikliku õppekava aineloendi, sisu ja ülesannetega (Pedastsaar, 2013).

Õppematerjalide koostamise üks vanim ja levinuim alusmudel, mida on ka antus töös kasutatud, on ADDIE (Analyze, Design, Develop, Implement, Evaluate) mudel (joonis 1), mis koosneb viiest etapist (Forest, 2014):

1. analüüs – toimub õppematerjali vajaduse, sihtrühma, tegevusvahendite analüüs;
2. kavandus – määratletakse õppematerjali sisu, sõnastatakse eesmärgid ja õpiväljundid;
3. väljatöötamine – valmib kasutamiseks mõeldud õppematerjal koos juhenditega nii õpetajale kui ka õpilasele;
4. kasutus – valmis materjali rakendamine, vajadusel muudatuste tegemine;
5. hindamine – hinnangu andmine kogu loodud õppematerjalile.

Joonis 1. ADDIE mudel (allikas Forest, 2014)

Ülevaade varasematest uurimustest

Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduste valdkonna üliõpilased on seose uurimistöödega koostanud kunstivaldkonnaga seotuid tööjuhendeid, õpiobjekte, näidistööde komplekte.

Uurimustulemuste põhjal on leitud, et õpetajaid motiveerib vahelduv tegevus, õpilaste huvi, põnevus ja rahulolu (Uuring "Riikliku...", 2010). Alljärgnevalt tuuakse välja ülevaade varasematest uurimustest.

Merilin Mõttus (2013) käsitleb bakalaureusetöös muudatusi, mida tõi kunstivaldkonda 2008. aastal vastu võetud õppekava. Uurimistööst selgub, et üldiselt olid lasteaiaõpetajad õppekava muutmisega rahul ja seoses sellega kasutasid igapäevatoos rohkem uuendusi. Samuti on õpetajad hakanud kunstiteemadesse sisseelamiseks pakkuma lastele rohkem mängulisi tegevusi, muusika kuulamist, mängu.

Kristel Rebane (2016) koostas bakalaureusetöö käigus näidis-tegevuskonspektid kunstiteoste vaatluste ja vestluste tarvis 6-7aastaste lastega. Uurimuse põhjal võib öelda, et õpetajad ei kohanenud näidis-tegevuskonspektidega. Põhjuseks toodi õpetajate eelarvamused ja hoiakud kunstiteoste kasutuse kohta.

Moonika Tuuri (2017) koostatud tegevuskonspekte „Märg märjale akvarellitehnika õpetamiseks 3-4aastastele lastele“ pidasid tegevõpetajad sobivaks selle tehnika õpetamisel. Konspekte on võimalik kohandada ka teistele vanuserühmadele.

Sirllys Siimu (2016) tõi oma bakalaureusetöö uurimuses välja, et õpetajatele koostatud õpiobjekt kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhenduseks pälvis õpetajate heakskiidu. See on lihtne ja abistav materjal, mis on tegevuses ka rakendatav. Õppematerjal andis õpetajatele juurde uusi meetoodilisi ja teoreetilisi teadmisi ning pani rohkem mõtlema vasakukäelistele lastele ja nende juhendusele.

Karin Kolbakovi (2015) magistr töö „Käsitööõpetaja arusaamad käsitööesemete kavandamisest enne ja pärast teoreetiliste teadmiste omandamist“ keskendub käsitööesemete kavandamisele. Uurimistöö kestel jälgis ta ühte käsitööõpetaja tegevust (laste õpetamist) enne ja pärast teoreetiliste teadmiste omandamist. Magistr töö jõudis järeldusele, et õpetaja peab enne praktiliste tegevuste õpetamist esmalt endale teooria selgeks tegema, et õpetus oleks tõhus ja annaks oodatud tulemusi.

Johtuvalt eeltoodud uurimustest on käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks koostada näidis-tegevuskonspektid kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele ning uurida, kas ja kui võrd need lihtsustavad õpetaja tööd.

Näidis-tegevuskonspektide koostamise alused

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli koostada näidis-tegevuskonspekte kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele. Konspektid on mõeldud eelkõige algajale õpetajale, kes leiavad neist ideid, kuidas muuta õppetegevusi lastele mängulisemaks ja paelavamaks. Konspekte on kolm. Kujundamise alusvõtetest õpetatakse täppide ja joontega tasapinnalise ning ruumilise eseme kaunistamist ühe või kahe värviga.

Konspektid on koostatud põhimõttel, et tegevustes oleksid käsitletud erinevaid kujunduse (ehk disaini) elementid nagu rütm, kontrast, tempo. Lisaks on tähelepanu pööratud töövõtetele, kunstitehnikatele, peenmotoorika arengule ning arvestatud laste ealiste iseärasustega.

Näidis-tegevuskonspektide koostamisel on võetud aluseks koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008), õppe- ja kasvatustegevuste valdkond kunst (2008) ning Hunteri õppetunnimudel, mis on laiemalt tuntud kui nüüdisaegne õpetamise mudel. Samuti on arvestatud teadlaste (Indov, 1985; Juske, 2004; Terri, 1965; Vahter, 2005) soovitusi: mosaiikide kordamine kindla rütmi järgi, tegevuste mänguliseks muutmine, kellegi abistamine või kingituse tegemine, eluliste oskuste õpetamine.

Hunteri õppetunnimudelis on õpetustegevused loetletud astmetena, mis aitavad toetada lapse sisemisi õppeprotsesse ja millega tuleb õpetajal tegevuste planeerimisel arvestada. Selline mudel aitab algajal õpetajal tegevusi paremini plaanida ja ajastada, annab kindlad suunised, milliste tulemusteni tuleks jõuda (Krull, 2008).

Hunteri tunnimudelis on järgmised õpetamistegevuse astmed ehk faasid (Krull, 2008):

- ootuse tekitamine – oskuslik lapse tähelepanu koondamine tegevusele;
- õppe-eesmärkide edastamine – õpetaja selgitab lastele, mida tegema hakatakse ja mis tulemuseni jõudma peaks;
- informatsiooni modelleerimine – õpetaja näitlikustab lastele tegevuse oodatud tulemuse;
- arusaamise kontroll – õpetaja kontrollib, kas lapsed on aru saanud, mida neilt oodatakse tegevuse eesmärgi saavutamiseks;
- harjutamine õpetaja juhendusel;
- iseseisev harjutamine – laps püüab oluliste vigadeta jõuda tegevuse eesmärgini ja on valmis saavutama vilumust.

Näidis-tegevuskonspekti „Triibulised kummikud“ (vt lisa 1) eesmärgid. Laps harjutab pintsliiga sirgjoone tõmbamist ja õiget pintslihoidu. Disainielementidest saab laps harjutada monotoonse rütmi tunnetamist, luues kummikule mustri ja kontrasti, mis tuuakse esile heleda ja tumeda värvitooni vaheldumisega. Lisaks eelnevale võimaldab tegevus meelde tuletada varem õpitud värve ning proovida joone tõmbamist vasakult paremale, mis on oluline kirjaeelharjutus. Tähtsal kohal on keskendumisvõime ja tähelepanuoskus, kuna tuleb luua kaks võimalikult ühesuguse mustriga kummikut. Tegevus kestab umbes 11 minutit.

Materjalid ja töövahendid on valge joonistuspaber kummikute, sinine värvipaber vihmapilve ja porilombi tarvis, sinist värvi lõngajupid vihma kujutamiseks, lai pintsli (pintsli otsa laius umbes kaks sentimeetrit), kollane ja sinine guaššvärv, lauakate, padjad istumiseks.

Näidis-tegevuskonspekti „Ussipere“ (vt lisa 2) eesmärgid. Laps harjutab monotoonse rütmi tunnetust ja õiget pintslihoidu. Lisaks on tal võimalus disainielementidest harjutada tempot, mida antud juhul antakse edasi ussile tehtava mustri tihedusega. Ülevallt alla ja alt üles joone tegemine ruumilisele objektile nõuab lapselt silma ja käe koostööd, tähelepanu, õiget pintslihoidu ja täpsust. Tegevus kestab umbes kümme minutit.

Materjalid ja vahendid on must ja roheline guaššvärv, pintsliid, lauakate, korv ja eelmises kunstitegevuses soolatainast voolitud uss.

Guaššvärvidega kaunistamise tehnika omandavad lapsed kiiremini kui värvipliiatsitega (Terri, 1965). Guaššidega on võimalik kiiresti saavutada tugevat efekti (Lindenberg, 1993). Võrreldes pliiatsijoonega on pintslijoon jämedam ja jääb kaetavale pinnale kergemine. Kolmeaastasele lapsele võib õpetada näiteks pintsliiga sirgete ja laineliste joonte tõmbamist, siinkohal on oluline, et pintsli liigub vasakult paremale (Terri, 1965).

Näidis-tegevuskonspekti „Täpid, jooned küünla peal“ (vt lisa 3) eesmärgid. Laps harjutab täppide ja joontega ruumilise eseme kaunistamist ja õiget pintslihoidu. Antud konspekt hõlmab dekoratiivkunsti, kus rütm tuuakse esile täppide ja sirgjoonte korrapärase kordusega ning kontrasti lisavad kahe erineva detaili ja värvi kasutus. Moodustatakse kompositsioon ehk ühtne tervik ning kontrastiga luuakse kompositsiooni tasakaal. Tegevuse lõpptulemusena valmib tarbekunstiese. Tegevus kestab umbes 15 minutit.

Materjalid ja vahendid on lauakate, valged küünlad (näiteks läbimõõduga viis sentimeetrit ja kõrgusega kaheksa sentimeetrit) vastavalt laste arvule ning üks küünal näidisküünla tegemiseks, kaunistamiseks sinine ja punane värv (näiteks vedel vahamarker), värvialused, pintsliid, papptaldrikud, tikud, päkapiku käpiknukk ja rätik, padjad istumiseks.

Uurimuse eesmärk ja küsimused

Uurimustele (Jakobson, 2016; Kolbakov, 2015; Novaković, 2015) tuginedes võib järeldada, et õpetajad vajavad õppematerjale kunstitegevuste läbiviimiseks. Varasemate lõputööde käigus on koostatud õppematerjale, kuid mitte kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele.

Sellest tulenevalt oli käesoleva bakalaureusetöö eesmärk koostada näidis-tegevuskonspekte kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele lähtudes Hunteri tunnimudelitest, et õpetajad saaksid juurde teadmisi kunstivaldkonnast.

Teoriast, õppematerjalide koostamispõhimõtetest, Hunteri õppetunnimudelitest ja uurimuseesmärkidest lähtuvalt püstitati järgmised küsimused:

1. Kuidas eksperdid hindavad näidis-tegevuskonspektide sobivust kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele?
2. Kas ja mil määral lihtsustavad näidis-tegevuskonspektid algajal õpetajal kujundamise õpetamist kolmeaastastele lastele?
3. Millisel määral ja mil moel oleks tegevõpetajate hinnangul näidis-tegevuskonspekte vaja parendada?

Metoodika

Antud bakalaureusetöö koostamisel on kasutatud kvalitatiivset uurimust, mille puhul andmed, nende töötlemine ja järeldused ei ole seotud arvuliste näitajatega. Siin keskendutakse ühe objekti süvaanalüüsile ja uuritakse toimuva sisu. Kvalitatiivse uurimuse tüübina kasutati tegevusuuringut, kuna õppematerjali on kõige parem hinnata just läbi reaalse eksperimendi, mille kestel testitakse ja analüüsitakse loodud õppematerjali. Järeldused ja muudatused õppematerjali kohta tehakse tegutsejate (valimis osalejate) öeldu ja uurija tähelepanekute põhjal (Dana, 2016; Laherand, 2008; Läänemets, 2000). Saadud uued teadmised põhinevadki tegevustel, mis viiakse läbi praktilises kontekstis (Koshy, 2010).

Tegevusuuringu kavandamisele ja plaanimisele eelnes uurimusprobleemi ja -küsimuste sõnastamine, teoreetilise osa ja näidis-tegevuskonspektide koostamine. Konspektide analüüsiks vajalik info on kogutud grupiintervjuu, vaatluse ja intervjuu abil ning arvesse on võetud uurijapäeviku sissekandeid.

Valim

Uurimuses on kasutatud eesmärgipärast valimit ja uuritavaid on valitud kindlate kriteeriumite alusel ning tuginedes uurija teadmistele on proovitud leida kõige tüüpilisemad esindajad (Laherand, 2008; Rämmer, 2014; Õunapuu, 2014). Valimisse kuulusid õpetajad, kes töötavad

kolmeaastate lastega ja omavad erikõrgharidust ning kelle tööstaaž õpetajana on vähemalt viis aastat. Selleks ajaks on saavutatud vastav õpetamisvilumus ning õpetaja on oma otsuste langetamises analüüsiv ja kaalutlev (Õim, 2008, viidatud Barone et al., 1996 j). Samuti osales uuringus kaks kolmeaastast last, kes käivad uurimusse kaasatud õpetajate rühmas. Enne tegevusuuringut on saadud õpetajatelt ja laste vanematelt suusõnaline nõusolek uuringu osalemiseks. Lasteaia direktorile on saadetud kirjalik palve anda nõusolek õpetajate kaasamiseks uurimistöösse ning lasteaiaruumide kasutamiseks. Uuringuga seotud isikutele on selgitatud uurimistöö teemat ja eesmärgid ning pakutud võimalust tulemustega tutvuda. Vastavalt eetikanõuetele on õpetajate anonüümsus ja konfidentsiaalsus tagatud, mistõttu kasutatakse andmeid üldistatud kujul (tabel 1).

Tabel 1. Ekspertide andmed

Eksperti number	Ametijärk	Haridus	Tööstaaž	Töötab praegu kolmeaastaste lastega
Õ1	Õpetaja	Kõrgharidus	10 aastat	Jah
Õ2	Õpetaja	Kõrgharidus	13 aastat	Jah
Õ3	Õpetaja	Kõrgharidus	16 aastat	Jah

Andmete kogumine

Ekspertide intervjuu kava. Peamiste mõõtevahenditena on kasutatud intervjuusid, mida oli kaks: poolstruktureeritud grupi- ja individuaalintervjuu. Esmalt tehti uuringu osalevate õpetajatega grupiintervjuu, mis andis võimaluse jälgida, mil moel nad käsitlevad mingit teemat vastavas rühmas. Tegevõpetajad said esitada ideid ja neid põhjendada (Lepik et al., 2014). Grupiintervjuu eesmärk oli välja selgitada, kas näidis-tegevuskonspektidesse on vaja teha enne nende katsetamist olulisi muudatusi, ning tutvuti individuaalintervjuu küsimustega. Individuaalintervjuu, mis koosnes 20 küsimusest (vt lisa 4), on tehtud pärast näidis-tegevuskonspektide katsetamist. Intervjueeritaval oli võimalus privaatsealt ja omas tempos käsitlevaid teemasid arutada. Intervjuud olid eelnevalt kokku lepitud ja orienteeriva kestvusega kümme minutit. Nende salvestamiseks kasutati intervjueeritavate nõusolekul diktofoni. Hiljem intervjuud transkribeeriti. Salvestused hävitatakse pärast bakalaureusetöö kaitsmist.

Töö reliaablust suurendab asjaolu, et intervjueeritavad said võimaluse transkriptsioone üle lugeda ja soovi korral neid täiendada (Rolfe, 2004). Intervjueeritavad tutvusid transkriptsioonidega, kuid täiendusi ei lisatud.

Tegevuse vaatluse kava. Tegevuse vaatluse kava (vt lisa 5) koostamisel lähtuti avalikustatud vaatleja definitsioonist – vaatleja ei võta tööprotsessist osa, kuid vaadeldavad on toimuvast vaatlusest teadlikud (Vihalemm, 2014). Kava koostamisel on arvestatud Vihalemma jt (2014) ja Männamaa (2008) vaatluskirjeldust. Näidis-tegevuskonspektide järgi korraldas tegevusi üks õpetaja ning teised kaks olid vaatlejad. Pärast tegevust täitsid õpetajad vaatlusankeedi, millele toetusid intervjuu andmisel.

Uurijapäevik. Uurimuse usaldusväarsuse suurendamiseks pidas töö autor päevikut, mis võimaldas uurijal uurimise käigus tekkinud tähelepanekuid ja kogemusi dokumenteerida (Löfström, 2011). Uurijapäeviku pidamist alustas autor 2017 aasta augustis, mil hakkas välja töötama näidis-tegevuskonspekte. Päevikus on kirjas vaatluste tulemused, muutmist vajavad tegevused, mõtted, tähelepanekud ja ideed, mis aitasid kaasa uurimistöö kavandamisele ja tegemisele. Peale selle täitis päevik ka emotsionaalse toe rolli. Uurijapäevikut täitis autor üheksa kuud ja tegi sissekandeid käsitsi (vt lisa 6).

Andmete analüüs

Andmete analüüs toimus kvalitatiivse uurimisviisi ja induktiivse ehk andmetest lähtuva sisuanalüüsi meetodil. Kvalitatiivne sisuanalüüs on paindlik ja andmed on tekstilised. Induktiivse kodeerimise puhul on tegemist avatud kodeerimisega, mille eesmärk on süveneda teksti looja/autori mõttemaailma ja seda mõista. Sellele järgneb teksti üksikasjalik lahtiseletamine ja tähenduste dekodeerimine (Kalmus, Masso, & Linno, 2015; Laherand, 2008).

Andmeanalüüsi esimene samm oli intervjuude transkribeerimine nende tegemise järjekorras tähistega Õ1, Õ2, Õ3. Transkribeerimisvigade vältimiseks võrreldi saadud tekstifaili uuesti helifailiga.

Andmeanalüüsi järgmine samm oli kodeerimine. Teksti mõistmine, osadeks jaotamine ja kategooriatesse jagamine ning nende süstematiseerimine on kodeerimise peaeesmärk (Laherand, 2008). Andmete analüüsimiseks kasutati QCAMap andmetöötlusprogrammi, mis võimaldas txt faililaiendiga transkriptsioonid tõsta ühte faili uurimisküsimuste alla ning neid süstemaatiliselt analüüsida. Analüüsi tulemusena moodustati QCAMap programmi abil alamkategooriad (vt lisa 7). Edasise analüüsiga jätkati käsitsi, mille

tulemusena saadi kolm peakategooriat, mis on esitatud tabelina (tabel 2). Käsitsi kodeerimine (vt lisa 8) suurendas reliaablust ning aitas saavutada kodeerijasisest kooskõla.

Tabel 2. Näidis-tegevuskonspektide põhi- ja alamkategooriad

Peakategooria	Alamkategooria 1	Alamkategooria 2
Õpetajate hinnang näidis-tegevuskonspektide sobivuse kohta	Õpetaja jaoks lihtsalt mõistetav	Arusaadavus
		Eesmärgid
		Lihtne kasutada
	Lapsele eakohane	Jõukohane
		Kaasahaarav
		Motiveeriv
		Kohandamisvõimalus
Näidis-tegevuskonspektide olulisus algajale õpetajale	Abiks tegevuse planeerimisel	Aitab tegevust planeerida
		Lihtne edasi anda õpetatavat
	Annavad enesekindlust	Annavad enesekindlust
		Tegevuskonspektide vajalikkus
Soovitused näidis-tegevuskonspektide parenduseks	Väiksemad grupid	Põhiosa väiksema grupiga
	Teised materjalid	Joonistamine liivale, mannale
		Puupulk ussi asemel

Töö usaldusväärsuse suurendamiseks kaasati andmetöötlusse kaaskodeerija, kes kontrollis üle transkribeeritud intervjuud ning arutati läbi leitud koodid, vajadusel tehti muudatusi nagu koodide vähendamine ning nende ümbersõnastamine.

Uurimistöö tulemused ja arutelu esitatakse peakategooriate abil, mida näitlikustatakse uuritavate tsitaatidega. Tsitaadid on osaliselt toimetatud ning järjestikku korduvad ja parasiitsõnad on välja jäetud, et lihtsustada lugemist. Tsitaadid on jutumärkides ja kaldkirjas ning tsitaadist välja jäetud osa kaldkriipsude vahel kolme punktiga (/.../). Iga tsitaadi järel sulgudes on märgitud intervjuueeritava number.

Tulemused ja arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli koostada näidis-tegevuskonspektid, mis aitaksid koolieelse lasteasutuse õpetajal juhendada kolmeaastast last kujundamise oskuste õpetamisel. Materjali hindamiseks andsid tagasisidet õpetajad, kes olid näidis-tegevuskonspektidega tutvunud ning osalenud tegevuste korraldamises. Tulemused ja arutelu on esitatud uurimisküsimuste kaupa.

Õpetajate hinnang näidis-tegevuskonspektidele

Õppematerjali koostamisel tuleb arvestada vastavust õppekavale, keelekasutust ja arusaadavust, eesmärkide täidetavust, jõukohasust sihtrühmale, laste motiveeritust jms (Läänemets, 2000; Marandi, 2000). Tegevusuuringus osalenud õpetajate hinnangutest selgus, et näidis-tegevuskonspektid olid keele ja sisu poolest arusaadavad: „/.../ keeleliselt ja sisuliselt olid nad hästi selged ja mõistetavad /.../ kõik oli aru saada.“ (Õ1). „/.../ lihtsad ja arusaadavad ja ei olnud midagi keerulist.“ (Õ2). „/.../ keeleliselt ja sisuliselt arusaadav.“ (Õ3).

Õpetajate hinnangul olid konspektides püstitatud eesmärgid hästi sõnastatud, täidetavad ja eakohased: „/.../ eesmärgid olid selgelt sõnastatud ning tegevust jälgides said eesmärgid ka täidetud. Minu arvates eakohased, täpselt kolmeaastastele lastele sobilikud konspektid.“ (Õ1). „/.../ arusaadavad, lihtsad eesmärgid, mis ongi oluline. Konkreetne ja lihtne, ei pea olema midagi keerulist, kahe-kolmeaastastele igati jõukohane.“ (Õ2). „Eesmärgid olid lihtsalt ja arusaadavalt sõnastatud ega ole üle pingutatud ning on kolmeaastasele lapsele eakohane.“ (Õ3). Uurijapäevikus on eesmärkide täidetavuse kohta järgmine sissekanne: „/.../ õpetajapoolne hea esitus ja häälega mängimine pani lapsi tegutsema ning püstitatud eesmärgid said täidetud – õpetaja pööras tähelepanu õigele pintslihoiule, lapsed tahtsid ja olid huvitatud oma töö lõpetamisest, mõlemad kummikud said sarnase mustri. Tundus, et ussilapsele mustri tegemine oli tegevuses osalenud tüdruku jaoks kolmest tegevusest kõige emotsionaalsem, kuna ta ütles (minu arvates hoolitseva häälega) korduvalt ussilapsele, et varsti saad emme juurde. Minu meelest oli lastel lõbus. Tegevus eakohane, lapsed said hakkama.“

Õppimise eeltingimus on koondada tähelepanu õpetajale või õpitavale ja motiveerida lapsi (Krull, 2000). Tegevõpetajad leidsid, et laste tähelepanu oli koondatud ja lapsed motiveeritud kogu tegevuse vältel: „Lapsed olid tegevusest kaasa haaratud. Õpetaja suutis nende tähelepanu hoida ja lapsed tegid terve tegevuse kaasa. Tegevuskonspektid ei olnud pikad ja parajad nende vanusele. Nad olid põnevil ja nagu ma ennist ütlesin, motiveeritud, sest see sissejuhatus oli hästi põnev ja nad tegid rõõmsalt kaasa. Tundus, et ei tüdinunud ära. Neile meeldis, et need olid kaasahaaravad konspektid, samas nii lihtsad ja selged. Kasutaks enda töös ka neid.“ (Õ1). „/.../ algas juba huvipakkuva sissejuhatusena, mis motiveeris neid edasi tegema. Tahtsid näha, mis lõpptulemuseks on. Tegelikult olid küll motiveeritud. See oli ju neile põnev ja olid kohe nõus selle kaasa tegema.“ (Õ2). „Lapsed olid väga põnevil. /.../ tekitab lastes põnevust, et keegi on kuskil peidus, lapsed hakkavad mõtlema, kes see on /.../. Selline ootusärevus, ma arvan, valmistab lapsed tegevuseks ette. Lastele meeldis, pakkus

põnevust, see oli nagu vaheldus. /.../ selline põnevus ja teistmoodi kui tavaliselt.“ (Õ3).

Õppimine olgu lapsele huvitav, lõbus, avastusrohke, mänguline õppeprotsess, mis pakub pinget, annab kogemusi ning enesele märkamatu avastab ta uusi teadmisi (Kaur, 2013).

Ekspertide arvamust kinnitab vaatlus ja uurijapäevik, mille järgi lastele tegevus meeldis ning põnevusega ootasid nad, mis edasi hakkab juhtuma.

Õpetajad tõid välja, et näidis-tegevuskonspekte saab kasutada ka nelja-viieaastaste laste puhul, kui teha muudatusi raskusastme tõstmiseks: „/.../ tahtsingi välja tuua, et kui midagi muuta ja raskemaks teha, saab kasutada vanemate laste puhul.“ (Õ1). „/.../ saab seda raskusastet natuke tõsta, midagi keerulisemaks teha /.../“ (Õ2). „/.../ neid on võimalik kohandada, lisades näiteks kummikute näitel triibumustri tegemisele veel täppe, siksakjoont, saavad lapsed rohkem valida kui kahe värvi vahel ja oma loovust rakendada.“ (Õ3). Vaatluse käigus tehti uurijapäevikusse märke, mis sarnaneb õpetajate arvamustega: „Lastes lastel teha keerukamat mustrit ning valida rohkemate värvide vahel, saab näidis-tegevuskonspekte kasutada ka vanemate laste puhul. Tõenäoliselt mitte koolieelses /.../“

Valdkondade õppesisu ja tegevuste lõimimine toetab lapse tervikliku maailmapildi kujunemist. Õppe- ja kasvatustegevuses lõimitakse mitmesuguseid tegevusi: liikumis-, muusika-, kunstitegevusi; kuulamist, kõnelemist, lugemist ja kirjutamist; vaatlemist, võrdlemist, modelleerimist (Koolieelse lasteasutuse riiklik..., 2008). Õpetajad tõid esile, et näidis-tegevuskonspektid olid juba lõimitud teiste ainevaldkondadega: „Minu arvates olid tegevused tegevuskonspektides juba lõimitud: matemaatika loendamisena, keel ja kõne ja väga edukalt annab veel tegelikult juurdegi mõelda.“ (Õ1). „Tegevuskonspektid olid lõimitud: matemaatika, kuulamisharjutused, saab lisada keelt ja kõne /.../“ (Õ2). „Oli olemas matemaatika, keel ja kõne ning saab lisada väikseid salmikesi ja artikulatsiooniharjutusi suuremate laste puhul.“ (Õ3). Ka uurijapäevik kajastas lõimingut: „Lapsed meeeldi loendasid, tegid kaasa hääle- ja sõrmeharjutusi. Seega saab kunstitegevustesse lõimida kõiki tegevusvaldkondi, kuid asi peab olema huvitav /.../“

Näidis-tegevuskonspektide olulisus algajale õpetajale

Tegevus õnnestub paremini, kui käsitletav materjal kõnetab ka õpetajat (Krull, 2000). Kõik kolm õpetajat ütlesid intervjuus, et tegevuskonspektid pakkusid huvi: „/.../ minu meelest olid väga toredad. Kasutaks enda töös ka neid.“ (Õ1). „/.../ lihtsustab õpetaja tööd, mis mõttes minule need väga meeldisid.“ (Õ2). „/.../ mulle väga meeldisid ja kui nad [näidis-tegevuskonspektid]siia rühma jäävad, saame muudatustega kasutada vanemate laste puhul.“ (Õ3).

Õppimise korraldamist õppematerjali kinnistumiseni hõlbustab see, kui toetuda mõnele õppetunni üldmudelile (Krull, 2000). Käesoleva bakalaureusetöö näidis-tegevuskonspektid on üles ehitatud Hunteri tunnimudelile, mis on Krulli (2000) sõnul küll õpetajakeskne, kuid sisaldab olulisi etappe lapse õppimise toetamiseks. Õpetajaid intervjuerides selgus, et selliseid tegevuskonspekte on tarvis ning need abiks nii algajale kui ka kogemustega õpetajale: „/.../ lihtsustab ning Hunteri tunnimudel on algajale õpetajale juhend, millest lähtuda ja kuidas tegevust planeerida ja mida teha. Nende konspektide järgi ongi minu meelest õpetajal hea juhendada. Tegevuskonspektid annavad algajale õpetajale hästi palju enesekindlust ja julgust, et tal on millelegi toetuda. Oma kogemustele tuginedes tean, et tegevuskonspektid on heaks toeks õpetajale. Igas ainevaldkonnas võiksid olla erinevad tegevuskonspektid. Nad on abiks algajale õpetajale ja pikemalt töötanule, iga staažiga õpetajale.“ (Õ1). „Ma arvan, et algajale õpetajale oleks see väga hea materjal. Isegi mitte ainult algajale õpetajale ja ma arvan, et ka mulle endale oleks väga hea, kui selliseid asju oleks rohkem. Vajadusel saad selles konspektis midagi muuta, aga et sul selline asi olemas on, see oleks väga hea. /.../ tõesti neid võiks rohkem olla /.../. Lihtsustab ju õpetaja tööd. Ma arvan küll, et need konspektid on väga hea mõte.“ (Õ2). „/.../ lihtsustab väga, need etapid, sissejuhatus, kuidas tegevus algab, viib lapsed meeleollu selle teemaga, tegevus ja lõpuks kinnistumine kui laps teeb tegevuse iseseisvalt ära. Ta saab edukogemuse, saab tehtut emale-isale näidata. See on positiivne tagasiside lapsele. Nende etappide järgi [Hunteri tunnimudel] saab aega planeerida ja sa tead, kui palju enam-vähem ühele tegevusele kulub. Vastavalt lapsele saad midagi juurde panna või mingi etapi lühemaks teha.“ (Õ3). Õpetajate arvamusi kinnitab uurijapäeviku sissekanne: „Igal juhul tahan algaja õpetajana tegevuse läbiviimisel toetuda mõnele õppetunni mudelile, et saada enesekindlust, osata aega planeerida. Tegevust põhjalikumalt läbi mõelda. Vaatlejana oli näha, et kogunud õpetaja oskas väga sujuvalt ühelt etapilt teisele üle minna ning vajadusel midagi vahele jätta või muuta – mõnele lapsele on vaja rohkem ülesannet seletada, mõnele aga vähem. /.../ konspektide koostamine on ajamahukas, kuid algaja õpetaja jaoks väärtuslikud. Seega arvan, et lasteaedades võiks olla iga ainevaldkonna kohta näidis-tegevuskonspektide komplekt /.../“

Õpetajate soovitusi näidis-tegevuskonspektide parenduseks

Tegevusuuringu üks etapp on teha õppematerjali parendusi uuringus osalejate soovitude põhjal (Villems et al., 2014). Suuri ettepanekuid konspektidesse eriti ei tehtud. Vaid üks soovitas teha sissejuhatus kogu rühmale ja seejärel kaasata põhitegevusse kaks kuni kolm last ning teiste lastega tegeleb seni õpetaja abi: „/.../ võib-olla kui teha väiksema grupiga –

alustaks koos sissejuhatus ja siis läheks teeks kunstitegevuse praktilise osa kahe-kolme lapsega.“ (Õ1). Eksperdi Õ1 arvamust kinnitavad vaatlusandmed ja uurijapäeviku sissekanne: „/.../ tegevused olid mõeldud kahele kuni kolmele lapsele korraga, kuid näidis-tegevuskonspektides puudus vastav märge. Terve rühmaga ei saa põhiosa läbi viia, sest raske jälgida ja juhendada. Alustades sissejuhatus kahe kuni kolme lapsega uuesti, võtab tegevus palju aega. Otstarbekam oleks sissejuhatus teha tervele rühmale ja siis oskuslikult suunata, kes lähevad mängima ning kes õpetajaga kunstitegevusse /.../.“ Kaks õpetajat pakkusid välja, et lisaks sõrmega õhku joonistamisele võiks sõrme või puupulgaga joonistada mannale või liivale, et harjutada näiteks sirg-, kõverjoone vms tegemist: „/.../ kui õpime joonte tõmbamist, siis enne pintsliga tegemist võib neid joonistada ka liiva peale.“ (Õ2). „Mõnikord võib siksak- või sirgjoone tegemist harjutada manna peal. Õhus ei jää otsest jälge, aga kui mannale teed, siis on kohe näha, kas alustad õigest poolt ja kuidas see jääb. /.../ soolatainast ussi asemel võib kasutada puupulka. /.../ ei oska midagi muuta, see oli kolmeaastaste laste tegevus ja pakkus neile huvi.“ (Õ3).

Nii õpetajate soovitude kui ka ADDIE mudeli kasutamine võimaldas parendada koostatud näidis-tegevuskonspekte ja suurendada nende töökindlust.

Kokkuvõtteks

Analüüsid näidis-tegevuskonspektide koostamise järke Addie mudeli järgi, tuli välja analüüsifaasi olulisus, mida kinnitasid ka uurimistulemused: näidis-tegevuskonspektid on eakohased, kaasahaaravad ja sobilikud kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele. Märgiti ära tegevuskonspektide sisu lõimitust teiste ainevaldkondadega ning võimalust kohandada neid teistele vanusegruppidele. Lisaks eelnevale märkisid tegevusuuringus osalenud õpetajad, et antud näidis-tegevuskonspekte läheb tarvis nii algajal kui ka staažikal õpetajal. Materjal lihtsustab ja abistab õpetaja tööd, lisab algajale õpetajale enesekindlust. Õpetajate põhjendustest ja ettepanekutest võib järeldada, et uuringus osalemist ja näidis-tegevuskonspektidele hinnangu andmist võtsid nad tõsiselt ega suhtunud neisse pealiskaudselt. Vastavalt õpetaja soovitusele, mida kinnitasid vaatlus ja uurijapäevik, on näidis-tegevuskonspektidesse tehtud muudatusi.

Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Uurijapäeviku korduval läbilugemisel kogunes hulk mõtteid, mis olid seotud töö kavandamise ja korralduse kitsaskohtadega. Käesoleva uuringu kitsaskohaks võib pidada asjaolu, et ainult

üks õpetaja kolmest tegi näidis-tegevuskonspektide põhjal tegevused läbi, teised kaks õpetajat olid vaatlejad. Raskused näidis-tegevuskonspektide katsetusel tulenesid sellest, et bakalaureusetöö koostaja ei arvestanud tarviliku ajavaruga, sest tegevuste proovimiseks peavad õpetajad oma aega plaanima ja rühma tegevuskavaga ühildama.

Bakalaureusetöö autorile teadaolevalt pole Eestis varem näidis-tegevuskonspekte kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele varem koostatud. Sellest tulenevalt on töö praktiliseks väärtuseks ülevaade kujundamise õpetamise võimalustest ja näidis-tegevuskonspektid (vt lisad 1-3), mis toetavad algajat õpetajat kunstitegevuses. Lisaks omandas autor uuringu käigus praktilisi kogemusi uurimistöö kavandamise ja tegemise kohta. Edaspidi on võimalus käesoleva töö abil saadud uurimustulemuste põhjal koostada tegevuskonspekte kujundamise õpetamiseks lastele, kes on vanemad kui kolmeaastased.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri

Kuupäev

Kasutatud kirjandus

- Adamson, A., & Adamson, J. (2002). *Kunstiõpik gümnaasiumile*. Tallinn: Argo ja autorid.
- Amer, S. (2014). *Lasteaiaõpetajate arvamused loovusest kunstivaldkonna näitel Tartu linnas*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Chinn, A., & Sau, R. (Toim). (2008). *Värvide ja mustrite piibel. 180 kavandit kodu kujundamiseks*. Tallinn: Sinisukk.
- Dana, N. F. (2016). *Süvitsi tegevusuuringust*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Einon, D. (2000). *Meie tark laps*. Tallinn: Maalehe Raamat.
- Forest, E. (2014). *The ADDIE Model: Instructional Design. Educational Technology*.
Külastatud aadressil <http://educationaltechnology.net/the-addie-model-instructional-design/>
- Ginter, K. (2013). *Loovustesti koostamine ja katsetamine loovuse hindamiseks 4-7 aastastel lastel*. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool.
- Hansen, A. (1965). *Ornamendi kujundamise alustest*. Tallinn: Kunst.
- Indov, A. (1985). *Op-ornamentika*. Tallinn: Valgus.
- Ivanova, K., & Leppoja, L. (2007). Käelistest tegevustest lasteaia ja nende integreerimine teiste ainevaldkondadega. *Tea ja toimeta*, 33, 5-38.
- Jakobson, A. (2016). *Lasteaiaõpetajate arusaamad koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava valdkonna kunst sisust ja eesmärkidest*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Juske, A. (2004). *Joonistav laps: Onto- ja fülogeneetilised paralleelid*. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kangilaski, J., & Viirand, T. (Toim). (2003). *Kunstikultuuri ajalugu. Ürgajast gootini. 10. klassile*. Tallinn: Kunst.
- Kaur, S., & Nugin, K. (Koost). (2013). Suunatud uurimuslik õpe kui lapsi aktiveeriv õpetus. *Üldõpetuse rakendamine lasteaia (lk 39-78)*. Tartu: Atlex.
- Kolbakov, K. (2015). *Käsitööõpetaja arusaamad käsitööeseme kavandamisest enne ja pärast teoreetiliste teadmiste omandamist*. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool.
- Комарова, Т. С. (2010). *Изобразительная деятельность в детском саду: программа и методические рекомендации : для занятий с детьми 2-7 лет*. Мозаика: Синтез.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). *Riigi Teataja I 2008, 23, 152*. Külastatud

- aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Koshy. (2010). *What Is Action Research?* Külastatud aadressil http://www.sagepub.com/upm-data/36584_01_Koshy_et_al_Ch_01.pdf
- Kopli, K. (2014). *Kunstitegevuste läbiviimine õuekeskkonnas Põlvamaa lasteaegade näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Krull, E. (2008). Õppetunni mudelite rakendamine. *Haridus 11-12*, 1-8.
- Kärner, E. (2006). *Kompositsiooniõpetus*. Tallinn: Tea.
- Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk.
- Lepik, K.; Harro-Loit, H.; Kello, K.; Linno, M.; Selg, M. & Strömpl, I. (2014). *Intervjuu*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Lindenberg, C. (1993). Kunstiline ja praktiline kasvatus – kunstiõpetus ja inimeseõpetus. *Waldorfskoolid: hirmuta õppida, eneseteadlikult tegutseda*. (lk 55-73) Tallinn: Eesti Õppekirjanduse Keskus.
- Läänemets, U. (2000). *Õppevara: küsimisi ja kostmisi*. Tallinn: Avita.
- Löfström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Tallinn: Archimedes.
- Marandi, T. (2007). *Õppematerjalide koostamine*. Külastatud aadressil http://lepo.it.da.ut.ee/~triinm/Marvi_talvekool_2007jaanuar_kasileht.pdf.
- Meister, I. (1994). Kirjutama ja lugema õppimine. *Avastagem laps. Montessori pedagoogika* (lk 64-69). Tallinn: Valgus.
- Meisterdamine paberist* (s.a.). Külastatud aadressil <https://oppekava.innove.ee/meisterdamine-paberist>.
- Möttus, M. (2013). *Valgamaa lasteaiaõpetajate hinnangud 2008. aastal vastu võetud õppekava kunstivaldkonna rakendumise tulemusel toimunud muutuste kohta igapäevatoös*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Männamaa, M., & Kikas, E. (Toim). (2008). Vaatlus. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 144-158). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Niinberg, T., & Linnas, M. (2007). *Laps läheb lasteaeda*. Tartu: AS Atlex.
- Novaković, S. (2015). Preschool teacher's role in the art activities of early and preschool age children. *Croatian journal of education - hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 17, 153-163.
- Oll, T., & Kulderknap, E. (Toim). (2008). Valdtkond Kunst. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad*. (lk 74-90). Eesti Riiklik Eksami- ja Kvalitatsioonikeskus. Tartu: OÜ Greif.
- Pedastsaar, T., & Mikser, R. (Toim). (2013). Õppevahendid. R. *Haridusleksikon* (lk 265-269).

- Tallinn: Kirjastus Eesti Keele Sihtasutus.
- Rebane, K. (2016). *Näidis-tegevuskonspektid kunstiteoste vaatluste ja vestluste läbiviimiseks 6-7aastaste lastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Rolfe, G. (2004). Validity, trustworthiness and rigour: quality and the idea of qualitative research. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 304-310.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>
- Salleh, N. M., Kamaruzzaman, S. N., Riley, M., Zawawi, E. M. A., & Sulaiman, R. (2015, December). A quantitative evaluation of indoor environmental quality in refurbished kindergarten buildings: A Malaysian case study. *Building and Environment*, 94, 2, 723-733.
- Siim, S. (2016). *Õpiobjekt õpetajale kolmeaastase vasakukäelise lapse joonistamise juhendamisks*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Соколов, М. Б., & Соколова, М. С. (2013). Основы декоративно-прикладного искусства. *Декоративно-прикладное искусство* (стр 7-44). Москва: Владос.
- Terri, M. (1965). *Kaunistamine*. Tallinn: Kirjastus Kunst.
- Tuur, M. (2017). *Tegevuskonspektid akvarellmaalitehnika läbiviimiseks 3-4aastaste lastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Uuring "Riikliku õppekava läbivate teemade rakendamise strateegiad koolis" aruanne (2010). Tartu Ülikooli Haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.
- Vahter, E. (2001). *Lumisem lumeaeg*. Tallinn: Avita.
- Vahter, E., & Henno, K. (Toim). (2005). Kunstikasvatus lasteaias. *Laps ja lasteaed*. *Lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 199-208). Tartu: AS Atlex.
- Vihalemm, T. (2014). Andmekogumismeetodid, vaatlus. Külastatud aadressil: <http://samm.ut.ee/vaatlus>
- Villems, A., Kusmin, M., Peets, M-L., Plank, T., Puusaar, M., Pilt, L., Varendi, M., Sutt, E., Kusnets, K., Kampus, E., Marandi, T., & Rogalevitš, V. (2012). *Juhend kvaliteetse õpiobjekti loomiseks*. Külastatud aadressil <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:119480>
- Võgotski, L., & Tõnisson, I., Ratso, S. (Toim). (2016a). *Laste loovus ja kujutlusvõime. Mäng ja selle osa lapse psüühilises arengus*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Võgotski, L., & Tõnisson, I. (Toim). (2016b). Kunst kui tunnetus. *Kunsti psühholoogia*. *Esteetilise reaktsiooni analüüs* (lk 49-80). Tartu: Ilumaa.
- Vääri, E., Kleis, R., & Silvet, J. (2000). *Võõrsõnade leksikon*. 6. tr. Tallinn: Valgus.
- Õim, O. (2008). *Algajate õpetajate professionaalne areng muutustena eneseefektiivsuse tajus*.

Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.

Õunapuu, L., & Kärner, E. (Toim). (2014). Uurimisprotsessi neljas etapp: uuritava nähtuse ja sihtgrupi määramine. *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes* (lk 133– 157). Tartu: Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1. Näidis-tegevuskonspekt „Triibulised kummikud“

Tegevuse teema: Triibulised kummikud

Valdkond: kunst

Tegevuse alaliik: kujundamine

Laste vanus: kolmeaastased

Laste arv:

Kuupäev:

Tegevuse eesmärgid:

- laps harjutab pintsliga sirgjoone tõmbamist;
- laps harjutab õiget pintslihoidu.

Laste eelteadmised ja oskused: lapsed teavad, mis asjad on kummikud ja millal neid kantakse. Eelnevalt on tutvunud sirgjoone mõistega ja osatakse pliiatsiga tõmmata paberile sirgjooni.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale:

- lõikab valgest paberist välja kummikud;
- lõikab paberist välja vihapilve ja liimib selle taha väikeste vahede ja erineva pikkusega (ca 10-15cm) lõngajupid;
- lõikab paberist välja porilombi;

Joonis 1. Triibulised kummikud.
Kolmeaastase lapse töö.

- teeb valmis kummikute näidistöö – tõmbab kummikutele laia pintsliga (pintslis otsa laius umbes kaks sentimeetrit) vasakult paremale kollased ja sinised jooned vaheldumisi (mõlemat värvi jooni kolm), jättes kahe triibu vahele vahe, et värv kokku ei läheks;
- paneb lauale valmis vajalikud materjalid ja vahendid.

Tegevuseks vajalikud materjalid, vahendid: valge joonistuspaper kummikute, sinine värvipaber vihmapiilve ja porilombi jaoks, sinist värvi lõngajupid, lai pintsel (pintslis otsa laius ca 2cm), kollane ja sinine guaššvärv, lauakate, padjad istumiseks.

Tegevuse osad, struktuuri elemendid ja kestvus	Õpetaja tegevus	Lapse eeldatav tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse
<p>I Ettevalmistus põhiosaks, ~ 4-5 minutit * ootuse tekitamine (laste tähelepanu koondamine)</p>	<p>Istun põrandal padja peal.</p> <p><i>Lapsed, vaadake, ma leidsin riiulilt ühed kurvad kummikud. Näitan lastele neid kummikuid, mida hiljem tegema hakkame. Küsime kummikutelt, miks nad on kurvad. Armsad kummikud, mis teeb teile muret?</i></p> <p><i>Kummikud: „Tahame porilompi mängima minna, aga porilompe pole õues. Vihma pole sadanud.“</i></p> <p><i>Oi, ärge kurvastage. Me saame sind lastega aidata.</i></p> <p><i>Lapsed, kas aitame kummikuid ja kutsume siia ühe suure vihmapiilve? Sa oled väga abivalmis. Puhume siis</i></p>	<p>Lapsed istuvad põrandal padja peal. Lapsed kuulavad õpetaja juttu ja jälgivad dialoogi.</p> <p>Lapsed vastavad õpetaja küsimusele.</p>	<p>Sissejuhatuse viin läbi põrandal istudes, et lauale pandud asjad ei hakkaks laste tähelepanu kõrvale juhtima. Teemasse sisseelamiseks kasutan mängulist jutukest, kuna kunstitegevus seostubki lapsel mänguga. Kuulamisülesanne tekitab põnevust ja huvi, mis edasi hakkab juhtuma.</p> <p>Aitamissoovi tekitamine.</p>

üheskoos nagu tuul. Sa võid häält ka juurde teha.

Näitan ette, kuidas tuule moodi puhuda.

Vaata, ja sealt tulebki üks suur vihmapihv.

Võtan paberist tehtud vihmapihve, hoian rippuvaid lõngajuppe sõrmega pilve taga kinni, et neid näha poleks.

Tere pilveke! Meil on sinu abi vaja. Siin on ühed kurvad kummikud. Nad ei saa välja minna, sest ammu pole vihma sadanud ja väljas pole porilompe. Pilveke, kas sa poeetad meile mõned vihmapihvid?

Pilveke: „Sõpru tuleb ikka aidata. Aga sina (pöördub laste poole) tee sõrmedega vihmapihvid kaasa ja ütle võlusõnu, õpetaja teab, kuidas seda teha (pilv pöördub õpetaja poole).“

Näitan sulle ette: *tip-tip-tip, saja vihmake, tip-tip-tip, saja vihmake, tip-tip-tip, saja vihmake.* (näitan lastele ette, kuidas näppudega trummeldada vastu põrandat). Liigutan vihmapihve ning lasen vihmapihve taga olevad

Lapsed jälgivad õpetajat ja püüavad tuule moodi puhuda.

Lapsed jälgivad õpetaja ja pilve dialoogi.

Lapsed trummeldavad sõrmedega mööda põrandat, tekitades vihmaheli ning lausuvad võlusõnu.

Arenevad näopiirkonna lihased, laps harjutab oma hingamise kontrollimist. Artikulatsiooniharjutus.

Laste tähelepanu haaramine, huvi tekitamine. Kuulamisoskuse harjutamine.

Peenmotoorika arendamine. Lapse tähelepanu hoidmine. Artikulatsiooniharjutus.

<p>* Õppe-eesmärkide edastamine</p>	<p>lõngajupid rippuma. Panen põrandale paberist lõigatud porilombi.</p> <p><i>Oi, pilveke, siia ongi tekkinud suur porilomp. Aitäh sulle.</i></p> <p>Pilveke: „<i>Aga ole nüüd hea ja puhu mulle jälle tuult, et saaksin edasi rännata.</i>“</p> <p><i>Lapsed, ütleme pilvekesele head aega ja puhume jälle nagu tuul. Lehitame pilvekesele ja teeme puhudes tuult. Panen pilve ära.</i></p> <p>Kummikud: „<i>Oi kui tore siin tantsida ja möllata on.</i>“</p> <p>Liigutan kummikuid lombi kohal edasi-tagasi.</p> <p><i>Lapsed, teeme endale ka sellised ilusad triibulised kummikud.</i></p> <p><i>Tõuse siis püsti ja läheme laua juurde, aga trambi nii nagu oleksid porilombis. Väga tubli oled.</i></p> <p>Õpetaja ütleb nimeliselt, kes lastest läheb laua juurde, kes suunduvad</p>	<p>Lapsed puhuvad pilve poole ja lehitavad pilvele.</p> <p>Lapsed vaatavad kummikute „möllamist“.</p> <p>Lapsed suunduvad mööda oletatavat porilompi laua juurde.</p> <p>Nimetatud lapsed lähevad laua juurde praktilist tegevust</p>	<p>Arenevad näopiirkonna lihased, laps harjutab oma hingamise kontrollimist.</p> <p>Asendivahetus virgutab. Mängulisus on õppetegevuste üks osa.</p> <p>Väiksema arvu lastega (näiteks kaks kuni kolm last)</p>
-------------------------------------	--	---	---

<p>II Põhiosa, ~ 4-5 minutit</p> <p>* Informatsiooni modelleerimine</p>	<p>õpetaja abiga mängima. Mõlemal juhul kasutatakse „porilombis trampimist“.</p> <p><i>Laua peal on paberist valged kummikud ja värvid. Ära praegu midagi puutu. Vaatame koos neid kummikuid. Näitan lastele valmis tehtuid kummikuid.</i></p> <p><i>Mis värvi jooned kummikul on? Õige, kollased ja sinised jooned. Loendame ära, mitu kollast ja mitu sinist joont siin on? Väga tubli, kummikul on kolm kollast ja kolm sinist joont.</i></p> <p><i>Sinised ja kollased jooned on vaheldumisi. Kas oled varem kuulnud seda sõna? Kõigepealt on kollane joon, siis sinine ja siis jälle kollane, see tähendabki vaheldumisi ja kummikud saavad endale triibulise mustri.</i></p> <p>Vajadusel toon veel erinevaid näiteid, et laps saaks mõistest <i>vaheldumisi</i> aru.</p>	<p>tegema, teised jäävad õpetaja abiga mängima.</p> <p>Lapsed kuulavad õpetajat.</p> <p>Lapsed vastavad, mis värvi on kummiku jooned. Üheskoos loendatakse kokku kummikul olevad jooned.</p>	<p>on lihtsam praktilist tegevust läbi viia. Kui aga sissejuhatust teha ka ainult kahe kolme lapsega, siis muutub antud tegevus õpetaja jaoks väga mahukaks.</p> <p>Varem õpitud värvide meelde tuletamine. Loendamine ühest kolmeni.</p> <p>Lapse tähelepanu pööramine kummikutel olevale mustrile.</p> <p>Sõnavara rikastamine.</p>
--	---	--	---

<p>* Arusaamise kontrollimine</p>	<p><i>Enne, kui me hakkame kummikutele jooni tegema, tuletame meelde, kuidas sirgjoont tehakse. Teeme õhus mõned sirgjooned oma võlupliiatsiga. Näita käega, kuidas seda tehakse. Liigu näpuga vasakult paremale. Väga tubli oled!</i> Näitan lastele peegelpildis ette, kuidas õhus sirgjoont vasakult paremale tõmmata.</p>	<p>Lapsed tõmbavad näpuga õhus sirgjoont vasakult paremale.</p>	<p>Laps tuletab meelde liigutuse, mida läheb vaja sirgjoone tõmbamiseks. Laps harjutab sirgjoone kujutamist, tõmmates sõrmega vasakult paremale. Tegemist olulise kirja eelharjutusega.</p>
<p>* Harjutamine õpetamine juhendamisel.</p>	<p><i>Võta nüüd enda pintsel ja pane pintsli otsake kollase värvi sisse. Nüüd pane vasaku käe sõrm kummiku ääre peale ja hoi seda kinni. Tõmba pintsliga kummiku ülemise ääre peale sirge joon vasakult paremale. Väga tubli oled.</i></p> <p><i>Võta nüüd sinise värvi pintsel ja tõmba kollase joone alla sinine joon. Jäta joonte vahele vahe, et värvid omavahel kokku ei läheks.</i></p>	<p>Lapsed võtavad pintsli otsaga värvi ning tõmbavad vastavalt õpetaja juhendamisele kummikule sirgjooni.</p> <p>Laps harjutab õpetaja abiga.</p>	<p>Oskuslik juhendamine aitab lastel paremini aru saada, mida neilt oodatakse. Kinnistuvad mõisted <i>paremalt vasakule, sirgjoon.</i></p>
<p>* Iseseisev harjutamine</p>	<p><i>Mis värvi joon peale sinist jälle tuleb? Tubli. Proovi nüüd ise edasi teha. Sa võid minu tehtud kummikute pealt vaadata, kuidas jooned tõmmatud on. Kui jooni tõmbad, hoi vasaku käe sõrmedega kummiku äärest kinni, et kummik eest ära ei libiseks. Kui valmis</i></p>	<p>Lapsed vastavad õpetaja küsimusele.</p> <p>Lapsed harjutavad iseseisvalt kollaste ja siniste joonte tõmbamist.</p>	<p>Laps kasutab õpitud oskust ning proovib tehtut iseseisvalt korrata – monotoonse mustirütmi harjutamine. Kahe tugevalt erineva värvitooni (sinise ja</p>

<p>III Lõpetav osa, ~ 0,5 minutit</p>	<p><i>said, siis loenda ära, kas said kolm kollast ja kolm sinist joont. Väga tubli oled.</i></p> <p><i>Proovi nüüd teise kummikuga samamoodi teha. Proovi, kas tuleb teine kummik samasugune nagu esimene.</i></p> <p><i>Kui su töö on valmis, jäta see laua peale kuivama. Kui kummikud on kuivanud, siis teeme neist näituse, et kõik näeksid, kui ilusad kummikud sa tegid. Mine pese käed puhtaks, siis saad mängima minna. Aitäh sulle, väga tubli olid.</i></p> <p>Õpetaja kutsub järgmised kaks kuni kolm last praktilist tegevust tegema.</p>	<p>Lapsed proovivad iseseisvalt korrata teisel kummikult esimese kummiku mustrit.</p> <p>Lapsed jätavad oma töö laua peale ning suunduvad käsi pesema.</p>	<p>kollase) kõrvutamise annab kontrasti. Kontrasti kasutades saab muuta loodava kunstitöö ilmekamaks.</p> <p>Tegevus nõuab lapselt tähelepanu ja keskendumisoskust, kuna tuleb luua kaks võimalikult sarnase mustri kummikut.</p> <p>Laste informeerimine, mis nende tööst edasi saab. Lapse jaoks on suur tunnustus, kui ta saab oma tehtut emale, isale, sõpradele näidata.</p> <p>Laps saab sõnalise tagasiside oma tööle. Kõik lapsed vajavad tunnustust, et õpitust rohkem rõõmu tunda, endaga rahul olla. Lapsel on võimalus tunda eduelamust. Laps mõistab, et tegevus on lõppenud.</p>
---	--	--	--

Lisa 2. Näidis-tegevuskonspekt „Ussipere“

Tegevuse teema: Ussipere

Valdkond: kunst

Tegevuse alaliik: kujundamine

Laste vanus: kolmeaastased

Laste arv:

Kuupäev:

Tegevuse eesmärgid:

- laps harjutab monotoonset rütmi;
- laps harjutab õiget pintslihoidu.

Laste eelteadmised ja oskused: lapsed on tutvunud mõistetega *üles-alla*, *siksak* ning kaunistanud siksakmustriga tasapinnalist kujutist, teavad, milline loom on uss ja mis häält ta teeb, lapsed on eelmises kunstitegevuses voolinud soolatainast ussi.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale:

- teeb soolatainast voolitud ja kuivatatud ussi seljale siksakmustrit;
- paneb lauale valmis vajalikud töövahendid ja materjalid;
- paneb korvi laste voolitud ussid.

Joonis 2. Siksakmustriga uss. Kolmeaastase lapse töö.

Tegevuseks vajalikud materjalid, vahendid: lauakatted (vastavalt laste arvule), must ja roheline guaššvärv värvialusel, pintslid, korv, õpetaja poolt valmis tehtud nädisuss, padjad/vaip istumiseks, eelmises kunstitegevuses soolatainast voolitud ussid.

Tegevuse osad, struktuuri elemendid ja kestvus	Õpetaja tegevus	Lapse eeldatav tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse
<p>I Ettevalmistus põhiosaks, ~ 3 minutit * ootuse tekitamine (laste tähelepanu koondamine)</p> <p>* Õppe-eesmärkide edastamine</p>	<p>Istun põrandal padja peal.</p> <p><i>Lapsed, mul on kaasas üks korv, aga korvikeses keegi sisiseb. Kuula (teen sisinat) – šššš, šššš, ššš. Mis sa arvad, kes teeb sellist häält. Ta on pikk ja liigub nii (näitan sõrmega) loogeldes ja selja peal on sik-sak joon. Õige, see on uss. Sa oled tubli, et ära arvasid.</i></p> <p><i>Proovi sina ka ussi häält teha – šššš, ššš, šššš. Mul on siin nagu väike ussipere.</i></p> <p><i>Tõstan ussi korvist välja. Ussil on üks suur mure. Las ta räägib sulle ise.</i></p> <p><i>Uss: „Te voolisite nii ilusad ussilapsekesed, aga neil ei ole siksakjoont selja peal. Vaata, kui uhke siksak minul on (näitan lastele ussi seljal olevat mustrit). Palun tee väikese ussi selja peale ka selline ilus muster.“</i></p>	<p>Lapsed isutvad põrandal padja peal. Lapsed kuulavad õpetajat ja püüavad ära arvata, kes on korvis peidus.</p> <p>Lapsed püüavad teha ussi sisinat.</p> <p>Lapsed kuulavad ussi.</p>	<p>Põrandal istudes ei hakka lauale tegevuseks valmis pandud asjad laste tähelepanu hajutama. Läbi mänguliste olukordade on lapsel hõlpsam õppida, selleks võib kaasata käpiknuku või mõne mänguasja. Antud juhul on selleks õpetaja poolt valmistatud ussiema.</p> <p>Artikulationiharjutus, arenevad näopiirkonna lihased, laps harjutab oma hingamise kontrollimist.</p>

<p>II Põhiosa, ~ 7 minutit</p>	<p><i>Lapsed, me oskame küll siksakmustrit teha. Kas teeme ussikestele ilusa mustri?</i></p> <p>Uss: „Aitäh sulle!“</p> <p><i>Tuletame üheskoos meelde, kuidas siksakjoone tegemine käib. Võta oma võlupliiats ja joonista õhku. Näitan sulle ette (teen sõrmega peegelpildis õhus siksak). Proovi veel. Väga tubli. Nüüd sa küll oskad ussilastele mustrit teha.</i></p> <p><i>Tõuse püsti, tee ussi häält – ššš, ššš – ja loogeldes (näitan ette) mine laua juurde. Ussike, sinu panen ka siia laua peale meie juurde.</i></p> <p>Õpetaja ütleb nimeliselt, kes lastest läheb laua juurde, kes suunduvad õpetaja abiga mängima. Mõlemal juhul tehakse ussi häält ja minnakse loogeldes.</p> <p><i>Teeme enne tähtsa töö tegemist sõrmed ka soojaks – näitame ussikesele, kuidas laua peal sõrmetrummi saab mängida</i></p>	<p>Lapsed vastavad õpetaja küsimusele.</p> <p>Lapsed joonistavad sõrmega õhku siksakjoont.</p> <p>Lapsed lähvad sisistades laua juurde.</p> <p>Nimetatud lapsed lähevad laua juurde praktilist tegevust tegema, teised jäävad õpetaja abiga mängima.</p> <p>Lapsed jälgendavad õpetaja liigutusi.</p>	<p>Toimub laste informeerimine ees ootavast tegevusest. Lastel on võimalus õppida läbi emotsionaalselt aktiivse tegevuse – lapses tekib aitamissoov.</p> <p>Laps tuletab meelde liigutuse, mida läheb vaja siksakjoone tegemiseks.</p> <p>Asendivahetus virgutab. Sisistamine tekitab lastes elevust.</p> <p>Väiksema arvu lastega (näiteks kaks kuni kolm last) on lihtsam praktilist tegevust läbi viia. Kui aga sissejuhatust teha ka ainult kahe kolme lapsega, siis muutub antud tegevus õpetaja jaoks väga mahukaks.</p> <p>Peenmotoorika arendamine, lihaste soojendamine.</p>
--	--	---	---

<p>* Informatsiooni modelleerimine</p> <p>* Arusaamise kontrollimine</p> <p>* Harjutamine õpetamine juhendamisel</p> <p>* Iseseisev harjutamine</p> <p>III Lõpetav osa, ~ 1 minutit</p>	<p>(trummeldan sõrmedega mööda lauda). <i>Väga tubli!</i></p> <p>Panen lapse ette tema voolitud ussikesse. <i>Võta pintsel, aga ära värvi veel võta.</i> <i>Proovi puhta pintsliga mööda ussi selga siksak tõmmata, siis näeb meie suur ussike ka, kuidas mustri tegemine käib.</i> <i>Hoia ussi peast kinni, siis ei lähe uss eest ära (näitan lastele ette) ja tõmba pintsliga üles, siis alla, siis jälle üles.</i></p> <p>Vajadusel parandan lapse pintslihoidu ja istumisasendit.</p> <p><i>Väga tubli oled.</i></p> <p><i>Võta nüüd värvi ja proovi värviga – üles, alla, üles, alla.</i></p> <p><i>Oi kui hästi, tee ise edasi, kuni sabani välja.</i></p> <p><i>Kas su töö on valmis? Teeme ussile silmad ka. Võta pintsli otsaga rohelist värvi ja tee silmatäpik (näitan oma töö peal ette).</i></p>	<p>Lapsed harjutavad puhta pintsliga siksakjoone tegemist.</p> <p>Lapsed püüavad iseseisvalt ussile siksakmustrit teha.</p> <p>Lapsed vastavad, kas töö on valmis. Lapsed teevad ussile silmad.</p>	<p>Kinnistub liigutus, millega siksakjoont tõmmata.</p> <p>Pöörates tähelepanu õigele pintslihoiule ja istumisasendile, kinnistuvad lapses õiged võtted juba varakult.</p> <p>Lapsel on võimalus katsetada õpitud. Toimub monotoonse mustrirütmi harjutamine.</p>
---	--	---	---

Uss: „*Oi, kui ilusad ja armsad
ussilapsukesed. Suur aitäh sulle!*“

*Ussike, lapsed jätaavad oma töö praegu
siia laua peale kuivama. Pärast saame
teha väikese näituse ussiperest. Laste
emmed-issid ka tahavad näha, kui
tublid nad on olnud. Aga sina võid ka
siia jääda.*

*Mine pese käekesed puhtaks ja saad
mängima minna.*

Õpetaja kutsub järgmised kaks kuni
kolm last praktilist tegevust tegema.

Lapsed kuulavad ussi.

Lapsed jätaavad oma töö
lauale.

Lapsed lähevad käsi
pesema.

Positiivne tagasiside mõjub lapsele suure
tunnustusena. Lapsel on võimalus tunda
eduelamust, tema tööd kiidetakse. Tal on
olnud võimalus pakkuda oma abi.

Last informeeritakse, mis tema tööst edasi
saab.

Laps mõistab, et tegevus on lõppenud.

Lisa 3. Näidis-tegevuskonspekt „Täpid, triibud küünla peale“

Tegevuse teema: Täpid, triibud küünla peal

Valdkond: kunst

Tegevuse alaliik: kujundamine

Laste vanus: kolmeaastased

Laste arv:

Kuupäev:

Tegevuse eesmärgid:

- laps harjutab täppide ja joontega kaunistama ruumilist eset;
- laps harjutab õiget pintslihoidu.

Laste eelteadmised ja oskused: 1 astele on hommikuringis räägitud saabuvast adventiajast. Laps on varem kaunistanud täppide ja joontega tasapinnalisi esemeid.

Eelnevalt vajalikud tegevused õpetajale:

- kaunistab nädisküünla – piki küünalt ülevalt alla võrdsete vahedega teeb kolm sinist täppi, seejärel tõmbab ülevalt alla punast värvi sirge jooni, jättes väikese vahe joone ja täpirea vahele. Antud motiivi (täpirea ja joone kordust) kordab kogu kaunistataval pinnal;
- kujundamiseks mõeldud küünla kinnitab tahvlinätsu abil papptaldrikule, et lapsel oleks küünalt hõlpsam keerata;

Joonis 3. Adventiküünal.
Kolmeaastase lapse töö.

- paneb tegevuseks valmis vajalikud materjalid ja vahendid;
- paneb tegevuseks valmis rätiku alla peidetud päkapiku.

Tegevuseks vajalikud materjalid, vahendid: lauakate, valged küünlad (näiteks läbimõõduga 5 cm ja kõrgusega 8cm) vastavalt laste arvule + näidisküünla tegemiseks, sinine ja punane küünla kaunistamiseks mõeldud värv (nt vedel vahamarker), värvialused, pintslid, papptaldrikud, tikud, päkapiku käpiknukk ja rätik, padjad istumiseks.

Tegevuse osad, struktuuri elemendid ja kestvus	Õpetaja tegevus	Lapse eeldatav tegevus	Põhjendused, mida mingi tegevusega saavutada tahetakse
<p>I Ettevalmistus põhiosaks,</p> <p>~ 3-5 minutit</p> <p>* ootuse tekitamine (laste tähelepanu koondamine)</p>	<p>Teen toa hämaraks ja süütan küünla (võtan sama küünla, mille olen teinud näidiseks). Hoian käes rätiku all päkapiku käpiknukku.</p> <p><i>Lapsed, arvake ära, kes mul täna kaasas on? Ta käib jõulukuul akna taga piilumas. Ta on väike ja punaste riietega. Paneb sussi sisse üllatusi. Õige, see on tõesti päkapikk (võtan päkapiku rätiku alt välja). Jõuluaeg on tulemas ja sellepärast ma süütasin ka küünla.</i></p>	<p>Põrandal patjade peal. Lapsed kuulavad õpetaja ja püüavad ära arvata, kes on rätiku all peidus.</p> <p>Lapsed mõistatavad, kes on rätiku all peidus.</p>	<p>Hämar tuba ja küünlavalgus tekitab lastes salapära ja uudishimu. Loob meeleolu ning ei tekita rutiini. Tegevusse sissejuhatus toimub põrandal, et lauale valmis pandud materjalid ja vahendid ei tõmbaks laste tähelepanu kõrvale. Külalise kohta küsimuste esitamine paneb lapsed kaasa mõtlema. Tekitab huvi, mis edasi hakkab juhtuma.</p> <p>Käpiknuku kaasamine tegevusse aitab paremini koondada laste tähelepanu. Aitab paremini tegevusse sisse elada.</p>

<p>* Õppe-eesmärkide edastamine</p>	<p>Päkapikk (räägib salapärase häälega): <i>„Tere lapsed! Varsti on adventiaeg käes. Kas sina tead, mida see tähendab? (Päkapikk ootab, kas lapsed vastavad midagi). Laste jaoks tähendab see päkapikkude aega. Me käime akende taga piilumas ja sussi sisse üllatusi panemas. Me oleme jõuluvanade abilised. Ma käisin lasteaia akna taga ka piilumas ja ma tean, et te hakkate adventiküünalt kaunistama. Tahan ka õppida, kuidas see käib.“</i></p> <p><i>Oh, sa võrukael! Päkapikud teavad vist tõesti kõike. Lapsed, kas õpetame päkapikule küünla kaunistamist? Väga tubli ja abivalmis oled.</i></p> <p><i>Tõuse nüüd püsti, sina ka päkapikuke (tõusen koos päkapikuga püsti) ja proovi hiilida laua juurde nii vaikselt nagu päkapikk, mine kikivarvul. Sa oled nagu tõeline päkapikk! (Panen tuled põlema). Sina päkapikk istu siia minu juurde (panen päkapiku enda juurde lauale. Ka süüdatud küünla asetan lauale).</i></p>	<p>Lapsed teretavad päkapikku ja vastavad päkapiku küsimusele.</p> <p>Lapsed kuulavad.</p> <p>Lapsed vastavad õpetaja küsimusele.</p> <p>Lapsed tõusevad püsti ja „hiilivad“ kikivarvul laua juurde.</p>	<p>Toimub laste informeerimine eesootavast tegevusest. Lastel on võimalus õppida läbi emotsionaalselt aktiivse tegevuse – lapses tekib aitamissoov.</p> <p>Asendivahetus virgutab.</p>
-------------------------------------	---	--	--

<p>II Põhiosa ~ 7-10 minutit</p> <p>* Informatsiooni modelleerimine</p> <p>* Arusaamise kontrollimine</p>	<p>Õpetaja ütleb nimeliselt, kes lastest läheb laua juurde, kes suunduvad õpetaja abiga mängima. Mõlemal juhul hiilitakse nagu päkapikk ja minnakse kikivarvul.</p> <p><i>Tee sõrmed soojaks – tee õhus lumesadu (ajan sõrmed harali ja liigutan käsi ülevalt alla liigutades sõrmi – imiteerin lumesadu). Aitab küll. Ära praegu laua peal midagi puutu. Meil põleb laua peal ilus küünal, sa saad endale samasuguse teha.</i></p> <p><i>Vaatame koos, missugune muster küünla peale tehtud on – täpid ja sirged jooned. Mis värvi täpid on? Aga jooned? Ja mis värvi on küünal? Väga tubli.</i></p> <p><i>Kas täpid on üksteise vastu? Ei ole, täitsa õige, nende vahel on jäetud väike vahe. Me teeme küünla ilusaks, kaunistame ta ära.</i></p> <p><i>Võta nüüd puhas pintsel, aga ära värvi veel võta, ja proovi sellega küünlale ülevalt alla kolm täppi vajutada ja siis</i></p>	<p>Nimetatud lapsed lähevad laua juurde praktilist tegevust tegema, teised jäävad õpetaja abiga mängima.</p> <p>Lapsed jälgendavad õpetajat ja teevad lumesabinat.</p> <p>Lapsed kuulavad õpetajat.</p> <p>Lapsed vaatavad küünalt ja vastavad õpetaja küsimustele.</p> <p>Lapsed harjutavad puhta pintsliga täppide vajutamist.</p>	<p>Väiksema arvu lastega (näiteks kaks kuni kolm last) on lihtsam praktilist tegevust läbi viia. Kui aga sissejuhatust teha ka ainult kahe kolme lapsega, siis muutub antud tegevus õpetaja jaoks väga mahukaks.</p> <p>Peenmotoorika arendamine, lihaste soojendamine.</p> <p>Varem õpitud värvide meelde tuletamine. Oskuslik seletamine aitab lapsel paremini aru saada, mida temalt oodatakse.</p> <p>Laps saab harjutada dekoratiivkunsti, mille tulemusena valmib tarbeese. Disainielementidest tuuakse mustri- ja sirgjoonte kordusega ning kontrasti lisavad kahe erineva detaili ja värvi kasutamine.</p>
--	---	--	--

<p>* Harjutamine õpetamine juhendamisel.</p>	<p><i>tõmba ülevalt alla sirge joon. Nii nagu sellel küünlal. Tubli. Ja kui küünalt tahad keerata, siis keera taldrikut, proovi. Väga hästi.</i></p> <p><i>Nüüd sa küll oskad juba värvidega ka täpikesi ja jooni teha. Laua peal on punane ja sinine (osutan käega nimetatud värvide suunas). Mis värvi sa valisid? Kas sa teed esimesena täpid või joone? Tee täpid ja jooned vaheldumisi (näitan lastele, mida tähendab vaheldumisi).</i></p> <p><i>Tee üks rida täppe ja siis jälle joon, Kui soovid teist värvi võtta, siis pane see pintsel siia alusele tagasi.</i></p> <p><i>(Pöördun päkapiku poole) päkapikk, sina vaata ja õpi hoolega, kuidas lapsed küünla ilusaks teevad.</i></p>	<p>Lapsed proovivad küünalt taldriku abil keerata.</p> <p>Lapsed hakkavad õpetaja juhendamisel küünalt täppide ja joontega kaunistama.</p>	<p>Kinnistub liigutus, kuidas saab pintsli abil täppi vajutada. Kunstitegevuses osalemiseks vajab laps õpetajapoolset toetust. Pöörates pidevalt tähelepanu lapse pintsli hoiule ja istumisasendile, kinnistuvad lapses õiged võtted juba varakult.</p> <p>Laps saab valida kahe värvi vahel (punane, sinine). Suurem värvivalik võib kolmeaastases lapses tekitada segadust. Kahe värvi abil on lapsel lihtsam harjutada ruumilise eseme kaunistamist.</p>
<p>* Iseseisev harjutamine</p>	<p><i>Proovi nüüd küünalt ise edasi kaunistada.</i></p> <p><i>Kas su töö sai valmis? Väga tubli.</i></p>	<p>Lapsed kaunistavad iseseisvalt küünalt täppide ja joontega. Lapsed vastavad, kas töö on valmis.</p>	<p>Esmalt harjutab laps küünla kaunistamist õpetaja abiga, seejärel iseseisvalt.</p>

III Lõpetav osa,

~ 2 minutit

Päkapikk, kas sa nüüd oskad küünlaid kaunistada?

Päkapikk: „Aitäh, armsad lapsed! Nii ilusad küünlad on siin laua peal.

Lapsed on väga tublid õpetajad. Mina lippan nüüd koju küünlaid kaunistama. Head aega!“ (Panen päkapiku rätiku alla tagasi).

Päkapikk ütles ka, et sa olid väga tubli.

Jäta oma töö siia laua peale kuivama. Pärast saame teha näituse ja emmele-issile ka näidata. Mine pese käed puhtaks, siis saad mängima minna.

Õpetaja kutsub järgmised kaks kuni kolm last praktilist tegevust tegema.

Lapsed kuulavad päkapikku.

Lapsed ütlevad päkapikule „head aega“.

Lapsed jätavad oma töö lauale ja lähevad käsi pesema.

Positiivne tagasiside nii päkapiku kui ka õpetajalt mõjub lapsele suure tunnustusena. Lapsel on võimalus tunda eduelamust.

Last informeeritakse, mis tema tööst edasi saab.

Laps mõistab, et tegevus on lõppenud.

Lisa 4. Ekspertide intervjuu kava

1. Kui kaua olete koolieelses lasteasutuses õpetajana töötanud?
2. Kui palju olete kokku puutunud kolmeaastaste laste õpetamisega?
3. Milline on teie haridus?
4. Missuguseid kunstiõppematerjale olete enesetäienduseks kasutanud?
5. Kas olete kasutanud tegevuskonspekte kunstitegevuste õpetamisel?
6. Antud näidis-tegevuskonspektid on koostatud Hunteri tunnimudeli põhjal. Kas ja mil määral aitab Hunteri tunnimudel algajal õpetajal kunstitegevusi plaanida?
7. Kuidas hindate näidis-tegevuskonspektide keelelist ja sisulist arusaadavust?
8. Kui selgelt on sõnastatud näidis-tegevuskonspektide eesmärgid?
9. Kuidas hindate näidis-tegevuskonspektide eesmärkide täitumist?
10. Kuidas hindate näidis-tegevuskonspektide jõukohasust sihtrühmale?
11. Kas näidis-tegevuskonspektid motiveerisid sihtrühma? Kas neid konspekte on võimalik kohandada vanemale rühmale?
12. Mil määral on näidis-tegevuskonspekte võimalik lõimida teiste ainevaldkondadega?
13. Kuidas sujus näidis-tegevuskonspektide kasutus?
14. Mis läks hästi näidis-tegevuskonspektide kasutusel?
15. Missugused raskused või probleemid tekkisid näidis-tegevuskonspektide kasutamisel?
(Vajadusel täiendav küsimus: mis selle põhjustas?)
16. Kas ja kuidas toetavad näidis-tegevuskonspektid algajat õpetajat kunstitegevuse õpetamisel (tegevuse planeerimisel/läbiviimisel)?
17. Kuivõrd oluliseks peate samasuguseid näidis-tegevuskonspekte algajale õpetajale?
(Vajadusel suunav küsimus: kas igas ainevaldkonnas võiksid olla samasugused näidis-tegevuskonspektid?)
18. Milline oli Teie hinnangul laste koostöövalmidus?
19. Mida muudaksite näidis-tegevuskonspektide juures? Miks?
20. Kas on veel kommentaare näidis-tegevuskonspektide kohta?

Lisa 5. Kunstitegevuse vaatluse kava

Tegevuse teema:

Tegevuse eesmärgid:

Tegevuse aeg:

Valdkonnad:

Tegevuse faas	Õpetaja tegevus	Lapse/laste tegevus
Häälestamine		
Õppimine		
Kokkuvõte		

Eesmärkide elluviimist soodustas:

Eesmärkide elluviimist takistas:

Õpetaja meeleolu:

Lapse meeleolu:

Muud märkused ja tähelepanekud:

Lisa 6. Uurijapäeviku väljavõte

18. aprill

Porto on ja edendub ning rannas
10 minutit või lühemal ajal
Grage on see tegevus aadressid
kõik need. Põhikõige on
alvvalt muudatime aadressid.

Quadrantipuu põlvil rüüa
st. Kõrge suunamisel kanta
mõne juurte kaitseks on
1905. Quadrantid ja vööd
võtab, mis selle juures
tekkida ning juures toimub
Lapp linnast kaitset.

Olis ~~muudatime~~ väärtus, mis
põhikõige väärtus, et see
istade tegevuskõrgeid ja väärtus
väärtus väärtus. Tegemist oleval
muudatime väärtus, mis see
väärtus väärtus. Nõuad väärtus
väärtus väärtus kaitse
väärtus väärtus.

Umbes väärtus väärtus, et
enne tegevust tekkida ja see
tegevuskõrgeid väärtus
väärtus väärtus.

Tegemist on väärtus väärtus
väärtus väärtus (väärtus).

Lisa 7. Näide koodide moodustamisest andmetöötluskeskkonnas QCAMap

The screenshot shows the QCAMap web application interface. The browser address bar displays the URL: <https://www.qcmap.org/Coding?projectId=16123&questionId=25369>. The search bar at the top shows 'Find on page' with the term 'autors' and 'No results'. The main content area is titled 'Research Question' and contains the text: 'Kuidas eksperdid hindavad näidis-tegevuskonseptide sobivust kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele?'. Below this, there is a notification: 'It's time for a revision! Please check your category system and coding units.' with a 'Revision done' button. The left sidebar shows 'Content analytical technique' and 'Category definition'. The main text area contains a paragraph of text with a 'Category Formation' dialog box open over it. The dialog box lists categories B1 through B10: B1: Arusaadavus, B2: Eesmärgid, B3: Jõukohasus, B4: Kohandamine, B5: Lõimimisvõimalus, B7: Koostöö, B8: Kaasahaaravus, B9: Motiveeritus, B10: Lihtne kasutada. There is an input field for B11 and an 'add' button. The text in the background is partially obscured by the dialog box and has some characters replaced with diamond symbols (◆).

siis ei olnud mul mitte millestki l◆htuda, sest selles m◆ttes see on hea algajale ◆petajale, millest l◆htuda, mida ta peab tegema. ◆hes◆naga siis mina arvan, et lihtsustab.◆

E: ◆Ja kuidas sa hindad n◆idis-tegevuskonseptide keelelist ja sisulist arusaadavust?◆

Category Formation

- B1: Arusaadavus
- B2: Eesmärgid
- B3: Jõukohasus
- B4: Kohandamine
- B5: Lõimimisvõimalus
- B7: Koostöö
- B8: Kaasahaaravus
- B9: Motiveeritus
- B10: Lihtne kasutada

B11: add

◆1: ◆Kindlasti, ma just tahtsin v◆lja tuuagi, et ee, natuke seal midagi muuta ja raskemaks teha ja suuremad saavad juba iseseisvalt teha asju ja kindlasti saab kasutada vanemate laste puhul.◆

E: ◆Kuidas sa hindad n◆idis-tegevuskonseptide motiveeritust sihtr◆hmale◆

◆1: ◆Ee, ma arvan, et lapsi motiveeris sissejuhatav osa eriti. P◆nevad sissejuhatused olid, nagu tegid innukalt kaasa. M◆nguline sissejuhatus oli.◆

E: ◆Mil m◆◆ral on n◆idis-tegevuskonsepte v◆imalik l◆imida teiste ainevaldkondadega?◆

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Eveli Tsopp

(sünnikuupäev: 04.06.1976)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Näidis-tegevuskonspektid kujundamise õpetamiseks kolmeaastastele lastele”,

mille juhendaja on Irja Vaas,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18. mail 2018